

ΘΡΑΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΟΙ

Ἐν τῷ Παραρτήματι τοῦ Γ' τόμου τῶν «Θρακικῶν» (σ. 226) ἔδημοσιεύθη κατάλογος τῶν διαπρεψάντων ἐν τῇ ἱερᾷ τέχνῃ Θρακῶν μουσικῶν, ἐν δὲ τῷ Δ' τόμῳ τῶν αὐτῶν «Θρακικῶν» (σ. 370 - 371) ἕτερος συμπληρωματικὸς τοῦ πρώτου ὑπὸ τοῦ κ. Ἄντ. Α. Σταμούλη διὰ προσθήκης νέων ὀνομάτων ἀπαντώντων εἰς εἰδικὰ συγγράμματα ξένων συγγραφέων, εἰς τὴν Hymnographie de l'Eglise grecque τοῦ Καρδηναλίου Πίτρα, καὶ εἰς τὸ Monuments de la notation ekphonitique et hagiographique de l'eglise grecque τοῦ Jean Thibaut.

Ἡ προσφυγὴ τοῦ κ. Σταμούλη εἰς τὰ δύο ἀνωτέρω ἔργα πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ μουσικοῦ καταλόγου τῶν Θρακῶν ὄχι μόνον οὐδὲν οὐσιαστικὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπέφερον, ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν σύγχυσιν καὶ ἀπέδειξεν ἔτι ἄπαξ ὅτι ἐκ τῆς ξένης βοήθειας δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν τὴν προαγωγὴν τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς. Ὁ θέλων νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὸ ἐπαγωγὸν τοῦτο θέμα, μίαν ἔχει ἀσφαλεστάτην πηγὴν ἐπὶ τῆς ὁποίας δύναται νὰ βασισθῇ, τοὺς μουσικοὺς καὶ μόνον κώδικας, εἰς οὓς θὰ ἀνακαλύψῃ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μουσικῶν καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν. Μέχρι σήμερον, δυστυχῶς, οὐδεμία ἐγένετο συστηματικὴ τῶν ἀπειραριθμῶν μουσικῶν κωδίκων ἔρευνα· ὅλη ἡ γνῶσις ἡμῶν περὶ τῶν ποιητῶν καὶ μουσικοδιδασκάλων τῆς ἐκκλησίας προέρχεται ἐκ ξένων συγγραφέων, αἱ δὲ πλάναι αὐτῶν μεταβιβάζονται ἀβασανίστως εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι ἀδιαμφισβητήτου κύρους. Ὁ Πίτρα ὁ περὶ τὴν ὑμνογραφίαν τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας εἰδικῶς ἀσχοληθεὶς εἰς τὸν καταρτισθέντα ὑπ' αὐτοῦ κατάλογον τῶν ποιητῶν τῆς ἐκκλησίας¹, περιέλαβε καὶ μουσικοδιδασκάλους μὴ ὄντας ποιητάς, ὡς Ἄνθιμον τὸν μελωδόν, τὸν Ἰβηρίτην Ἄνθιμον, Θεόδωρον τὸν Στουδίτην τὸν νέον, τὸν μοναχὸν Γερμανόν, τὸν Ἰωάννην Πλουσιαθινόν καὶ ἄλλους. Ἄλλους ποιητάς ὑπὸ διαφόρους ιδιότητας ἀπαντώντας εἰς κώδικας ἔξέλαβεν ὡς διάφορα πρόσωπα καὶ παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς διπλᾶ καὶ τριπλᾶ τὰ αὐτὰ πρόσωπα, ὡς τὸν Ἀνδρέαν Πηρόν καὶ Ἀνδρέαν Τυφλόν, τὸν Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον καὶ Κωνσταντῖνον τὸν δεσπότην, Γεώργιον τὸν ρήτορα καὶ Γεώργιον τὸν Νικομηδείας, Λέοντα τὸν Σοφόν καὶ Λέοντα τὸν δεσπότην, Μᾶρκον τὸν Ὑδροῦντος καὶ Μᾶρκον μοναχόν, Συμεὼν τὸν νέον Θεολόγον καὶ Συμεὼν τὸν Ξυλοκερῖνον (ἐκ τῆς μονῆς τοῦ

¹ Ἰδ. Hymnographie de l'Eglise grecque ἐν τέλει.

Ξυλοκέρκου), Ἰωάννην τὸν Δαμασκητὸν καὶ Ἰωάννην τὸν Σαβαΐτην, Στέφανον ἀνεψιὸν τοῦ Δαμασκητοῦ καὶ Στέφανον τὸν ἀγιοπολίτην καὶ Στέφανον τὸν Σαβαΐτην (ἐκ τοῦ ἐνὸς Στεφάνου ἀνεγράφησαν τρεῖς διάφοροι) κλπ.

Ἄλλοι συγγραφεῖς, οὔτε ποιηταὶ οὔτε μουσικοί, ὑπεισηλθον ἐν τῷ καταλόγῳ ὡς ὁ Ἀντιοχείας Φλαβιανός, Ἀθανάσιος ὁ μέγας, Ἰωσήφ ὁ Ἄπρω, Νικήτας ὁ ἀπὸ Σερρών Ἡρακλείας καὶ ἄλλοι. Νεῖλος ὁ Χίτος ὁ μητροπολίτης Ρόδου (ὁ Διασσωρινός) φέρεται ὡς Νεῖλος ὁ Ρόδιος, ἄλλοι φέρουσιν ὀνόματα ἀνύπαρκτα καλούμενοι ἄθλιοι, ρακενδῦται καὶ τὰ ὅμοια καὶ ἄλλοι διαφοροτρόπως παραμορφωθέντες ὑπὸ τῶν ἀπροσέκτων ἀντιγραφέων προσκολληθήσαν εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Πίτρα, χωρὶς νὰ γίνῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κωδίκων ἡ ἀναγκαία ἐκκαθάρισις.

Οἱ ἐπὶ τοιούτων συγκεχυμένων καὶ ἀτελῶν καταλόγων σηριζόμενοι ἐπόμενον εἶναι ὅτι θὰ περιπέσουν εἰς πλάνας, τῶν ὁποίων τὸν ἔλεγχον σκοπεῖ ἢ παροῦσα σύντομος μελέτη ἢ ἀφορῶσα μόνον εἰς τοὺς Θράκας μουσικούς.

Ὁ συντάκτης τοῦ καταλόγου τῶν Θρακῶν μουσικῶν (Παράρτημα Γ' τόμου «Θρακικῶν» σ. 222) μεταξὺ τούτων καταλέγει ὡς πρῶτον τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην Βατάτζην ἐκ τοῦ Γεωργίου Παπαδοπούλου¹ ἕως παραπληθεῖς. Εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς τοὺς μουσικοὺς κώδικας φέρονται ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου Βατάτζη μουσικαὶ συνθέσεις, ὡς εἰς τοὺς Λαυριωτικοὺς κώδικας E 128, I 184 καὶ τὸν Ξηροποταμινὸν 309, Πολυέλεος «Λόγον ἀγαθὸν» καὶ Ἀντίφωνα, ἀλλ' εἶναι οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ Βατάτζης ἢ ἄλλος τις συνώνυμος ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ἢ καὶ ὄλως ξένος πρὸς αὐτήν; Εἰς τοὺς κώδικας, κατὰ συνήθειαν, οἱ ἀντιγραφεῖς ἐσημεῖον παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ· ὅταν δὲ τὸ πρόσωπον τοῦτο ἦτο αὐτοκράτωρ, πατριάρχης, ἀρχιερεὺς ἢ ἀξιωματοῦχος τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐκκλησίας, ἢ μοναχὸς ἢ ἱερομόναχος, ἢ πρωτοψάλτης, δομέστικος ἢ Λαμπαδάριος, συνεπιφέρεται πάντοτε σχεδὸν μετὰ τοῦ ὀνόματος καὶ ἡ ἰδιότης αὐτοῦ πρὸς διάκρισιν ἄλλων τυχόν συνωνύμων προσώπων. Οἱ βασιλεῖς ποιηταὶ Λέων ὁ Σοφός, Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, Θεόφιλος, Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις, Μανουὴλ ὁ Κομνηνός συνοδεύονται πάντοτε εἰς τοὺς κώδικας μετὰ τὸ ἀξίωμα αὐτῶν, ὁ δεσπότης, πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν συμβαίνει, ὅπου ἀπαντᾷ τοῦ Βατάτζη τὸ ὄνομα· εἰς τοὺς κώδικας φέρεται ἀπλῶς, ἄνευ ἄλλης τινὸς προσθήκης, Ἰωάννης Βατάτζης, οὐδὲ ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς ἀρχαίους κώδικας· ἔχομεν ἄλλως τε καὶ ἄλλον Βατάτζην, τὸν γνωστὸν Βασίλειον Βατάτζην, οὐδεμίαν σχέσιν ἢ συγγένειαν ἔχοντα μετὰ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Νικαίας Βατάτζην, τὸν ὅποιον ὁ συντάκτης τοῦ καταλόγου τῶν μουσικῶν Θρακῶν (Παράρτημα «Θρακικῶν» σ. 106) ἀποδέχεται Θράκα «ἐν Ἀδριανουπόλει γεννηθέντα ὀπόθεν κατήγετο

¹ Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἐν Ἀθήναις 1890, σ. 267.

ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας Ἰωάννης Βατάτζης· ὁ Βασίλειος Βατάτζης ἦτο γέννημα καὶ θρόμμα τῶν Θεραπειῶν. Τὸ τοιοῦτον πληροφορούμεθα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ὅστις εἰς τὸ ποίημα αὐτοῦ¹ λέγει:

*«Πατὴρς ἦν με ἐγέννησε μήτηρ μου ἡ κυρία
ὑπάρχει εἰς τὸ κατάστινον ποῦ λένε Θεραπεία
πλησίον τῆς περιφῆμου πόλεως Κωνσταντίνου
τῆς λαμπούσης ἐπὶ τῆς γῆς ὅσπερ ἀκτὶς ἡλίου».*

Ὁ ἄσχημος Βασίλειος καὶ πτωχὸς υἱὸς τοῦ ἱερέως Βατάτζη ὁ ἀναγκασθεὶς πρὸς ἐξεύρεσιν τύχης νὰ ξενιτευθῆ καὶ περιέλθῃ τόσας χώρας, ἂν εἶχε συνείδησιν τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ καταγωγῆς, θὰ διεκήρυττε τοῦτο πανταχοῦ· εἰς τὸ ποίημα αὐτοῦ οὐδὲν τοιοῦτον λέγει. Ὁ Ἰωάννης Βατάτζης φρονῶ ὅτι ἦτο ξένος πρὸς τὸν βασιλικὸν οἶκον τοῦ Βατάτζη καὶ συγγενῆς ἴσως τοῦ ἀνωτέρω Βασιλείου, ἀπλοῦς μουσικοδιδάσκαλος, ἄνευ ἄλλων περγαμηνῶν καὶ τίτλων, ἀφοῦ οὔτε ἐκ τῶν μουσικῶν κωδίκων, οὔτε ἐξ ἄλλων ἀσφαλῶν πηγῶν ἔχομεν πληροφορίας, ὅτι ὁ ἔμπειρος στρατηγὸς καὶ συνετὸς βασιλεὺς Βατάτζης ἦτο καὶ δόκιμος μουσικός, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἀπεσιώπων οἱ χρονογράφοι. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν στεροῦμεθα βασιμῶν μαρτυρικῶν ἀποδείξεων, δὲν δικαιούμεθα νὰ κατατάξωμεν μεταξὺ τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης καὶ τὸν ἐν λόγῳ αὐτοκράτορα τῆς Νικαίας διὰ τὸν λόγον τῆς δμωνυμίας.

Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω Βασιλείου Βατάτζη, τοῦ ἀκμάσαντος κατὰ τὸν 11^{ον} αἰῶνα, ἀπαντᾷ καὶ ἕτερος Βασίλειος Βατάτζης μουσικός, οὐτινος Ἀντίφωνα, ἦτοι ἀλλάγματα ψαλλόμενα εἰς τὰς ἐσορτὰς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, εὐρηνται εἰς τὸν Παντοκρατορινὸν κῶδ. 214 φ. 129^b - 139. Ὁ Βατάτζης οὗτος ἀκμάζει πρὸ τῆς ἀλώσεως, διότι ὁ περιέχων τὰς συνθέσεις αὐτοῦ Παντοκρατορινὸς κῶδιξ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1433. Ἡ μετὰ τοῦ Βασιλείου τούτου Βατάτζη συγγένεια καὶ σχέσις τοῦ Ἰωάννου Βατάτζη δὲν εἶναι ἀπίθανος.

2.

Ἐκ τοῦ πρώτου καταλόγου τῶν Θρακῶν μουσικῶν (Παράρτημα «Θρακικῶν τόμ. Γ'») ἔλλειπει ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀθανάσιος, τὸν ὁποῖον ὁ κ. Α. Σταμούλης συναντήσας εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Thibaut ἐπισυνάπτει εἰς τὸν δεῦτερον κατάλογον (τόμ. Δ' «Θρακικῶν» σ. 371) οὕτως: Ἀθανάσιος Τουρνοβὸς μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως εἶτα οἰκουμενικὸς πατριάρχης 17^{ου} αἰῶν». Ὁ Ἀθανάσιος δὲν ἔφερε τὸ ἐπίθετον Τούρνοβος, ἀλλ' ἦτο μητροπολίτης Τουρνόβου μέχρι τοῦ 1692, ὅποτε μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως διαδεχθεὶς τὸν παραιτηθέντα Κλήμεντα, παρέμεινε δὲ μέχρι τοῦ 1709

¹ Λάμπρου, Μικταὶ σελίδες σ. 594 (Κανανὸς Λάσκαρις καὶ Βασίλειος Βατάτζης).

ὡς μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως, ὅτε προεβιβάσθη εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον (Θρακικά 5, 42) (1709-1711), ἐκαλεῖτο δὲ Ἀμηνᾶς καὶ κατήγετο ἐκ Κρήτης¹ (Θρακικά, Παράρτημα σ. 84. Γεδεών, Πατρ. Πίν. σ. 619).

Ὁ Ἀθανάσιος, μαθητὴς γενόμενος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν μουσικῶν κωδίκων, τοῦ γνωστοῦ μουσικοδιδασκάλου Βαλασίου ἱερέως τοῦ Νομοφύλακος, ἀνεδείχθη εἰς τῶν δοκίμων μουσικῶν τῆς ἐποχῆς συνθέσας τὰ ἐξῆς ἔργα:

1) Χερουβικά ἐν κῶδ. Θ 153 φ. 295 Λαύρας (Ἀθανασίου Ἀδριανουπόλεως)· Θ 167 Λαύρ. (Ἀθανασίου πατριάρχου)· K 144 Λαύρ. (Ἀθανασίου πρῶην μὲν Τορνόβου, νῦν δὲ Ἀδριανουπόλεως· ἐν δὲ τῇ ὥα ὑπὸ ἄλλης χειρὸς προστίθενται ταῦτα: «ψευδῶς λαλεῖ Ἀθανασίου γάρ ἐστι τοῦ πατριάρχου τοῦ καὶ ἔμπροσθεν;» προφανῶς ἠγνώνει ὁ σημειώσας ταῦτα ὅτι ὁ Ἀθανάσιος ἦτο πρῶην Τορνόβου, καὶ εἶτα Ἀδριανουπόλεως)· κῶδ. 266 Ξηροποτάμου² (Ἀθανασίου ἀρχιερέως).

2) Κοινωνικά κῶδ. 278 Ξηροποτάμου (Ἀθανασίου πατριάρχου)· 307 Ξηροποτ. (Ἀθ. πατρ.)· 309 Ξηροποτ. (Ἀθ. πατρ.)· 313 Ξηροποτ. (Κοινωνικά τῶν Κυριακῶν Ἀθ. πατρ.)· 370 Ξηροποτ. (Ἀθανασίου)· 373 Ξηροποτ. (Ἀθ. K/πόλεως)· Θ 154 Λαύρας (Ἀθ. Ἀδριανουπόλεως)· I 184 Λαύρ. (Ἀθ. πατρ.)· K 150 Λαύρ. (Ἀθ. πατρ.)· K 153 Λαύρ. (Ἀθ. Ἀδριανουπόλεως)· K. 172 Λαύρ. (Ἀθ. Τορνόβου)· K 188 Λαύρ. (Ἀθ. πατρ. K/πόλεως Πατελαρίου τοῦ Κρητός!)

3) Εἶρημοὺς καλοφωνικοὺς κῶδ. 303 φ. 179 Ξηροποτάμου· 291 φ. 172 Ξηροποτ. (Ἀθ. Ἀδριανουπόλεως)· 313 Ξηροποτ. (Ἀθ. πατρ.)· 326 φ. 114 Ξηροποτ. (Ἀθ. πατρ.) «Περιστάσεις ἐκύνλωσάν με» E 128 Λαύρ. (Ἀθ. πατρ. πρῶην Ἀδριανουπόλεως) 1277 καὶ 1373 Βατοπεδίου.

4) Στίχους καλοφωνικοὺς κῶδ. 309 Ξηροποτ. (Ἀθ. K/πόλεως).

5) Μάθημα εἰς τὴν ἀγ. Αἰκατερίνην κῶδ. 291 φ. 156-157 Ξηροποτ. (Ἀθαν. πατριάρχου Τορνόβου).

6) Πολυχρονισμοὺς κῶδ. E 128 Λαύρ. 267 φ. 351 Ξηροποτ. (Ἀθανασίου). Πολυχρονισμὸν εἰς καθηγούμενον τῆς μονῆς Ἰβήρων Κῶδ. K 146 Λαύρ. (Ἀθ. Τορνόβου).

3.

Ἀνθιμος ὁ Γανοχωρίτης.

Ἄγνωστος οὗτος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν μουσικῶν καταλόγων τῆς Θράκης καὶ εἰς τὸν Γεώργιον Παπαδόπουλον ἤκμασε κατὰ τὸν ιη' ἢ ιθ'

¹ Τὸν Ἀθανάσιον τοῦτον ὁ Γ. Παπαδόπουλος, (Ἐνθ' ἀν. σ. 304) συγγέει μὲ τὸν δμώνυμον πατριάρχην Ἀθανάσιον Πατελάριον.

² Κατὰ τὸν δημοσιευθέντα κατάλογον τῶν κωδίκων τῆς Μονῆς Ξηροποτάμου ὑπὸ τοῦ Γέροντος Εὐδοκίμου Ξηροποταμινοῦ. Οἱ δὲ Λαυριωτικοὶ κατὰ τὸν χειρόγραφον κατάλογον τοῦ Χρυσοστόμου Λαυριώτου καὶ κατὰ τὸν ἐντυπον τῆς Λαύρας τὸν ἐκδοθέντα ἐν Παρισίαις τῷ 1925.

αἰῶνα· τούτου σφίζεται Δοξολογία ἐν τῷ Λαυριωτικῷ κώδ. Θ 157 μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τῆς παλαιᾶς εἰς τὴν νεωτέραν γραφὴν· εἰς τὸν ἐν λόγῳ κώδικα σημειοῦται: «Δοξολογία τοῦ Δρύστρας Κυρίλλου, μετεφράσθη δὲ παρὰ Ἀνθίμου τοῦ Γανοχωρήτου»· ὁ Ἀνθιμος ἀνῆκε πάντως εἰς τὸν κλῆρον, κληρικούς δὲ ὁμωνύμους γνωστούς μουσικούς, ἔχομεν τοὺς Ἁγιορείτας ὁμωνύμους, Ἀνθιμον τὸν ἠγούμενον τῆς Λαύρας, Ἀνθιμον τὸν δομέστικον τῆς Λαύρας (ἴσως ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ἠγούμενον) καὶ Ἀνθιμον ἱερομόναχον τὸν Ἰβηρίτην. Ἄν ὁ Γανοχωρίτης δύναται νὰ συνταυτισθῇ μὲ ἓνα τῶν ἀνωτέρω, δὲν δύναμαι νὰ εἶπω.

4.

Γαβριὴλ ἱερομόναχος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου.

Ἐν τῷ συμπληρωματικῷ καταλόγῳ τοῦ κ. Σταμούλη σημειοῦται ἀπλῶς διὰ τοῦ ὀνόματος μόνον «Γαβριὴλ» (Θρακικὰ Δ, 370) καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Πίτρα καὶ Thibaut. Ὡς χρόνος δὲ τῆς ἀκμῆς τοῦ Γαβριὴλ ὀρθῶς σημειοῦται ὁ 17^{ος} αἰὼν. Οὗτος ἦν μοναχὸς τῆς παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας ἐν ἣ ἔγραψε καὶ τὸ χρονικὸν τοῦ Μαλαξοῦ ἀποκείμενον σήμερον ἐν τῇ Ἐθνικῇ τῶν Παρισίων Βιβλιοθήκῃ ὑπ' ἀριθ. 112 Suppl. ὡς ἐν φύλλῳ 179 τοῦ ἐν λόγῳ κώδικος ἀναγινώσκομεν: «Δώρημα τὸ ὑψώθεν νέει πατρὸς παρὰ φάτων, τλήμονος τυγχάνει Γαβριὴλ πόνος Ἀγχιαλήθη· ἐν σηκῷ ἱερῷ Ἀναστασίας τέρμα εἶχε: μὴν ἐλαφηβολίων ἔτει, αχκς' (1626) Ἰνδικτος θ»¹. Φρονῶ ὅτι ὁ γραφεὺς οὗτος Ἀγχιαλίτης εἶναι ὁ μουσικὸς Γαβριὴλ, καίτοι ἀναφέρεται καὶ ἄλλος συνώνυμος μουσικὸς κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα, μαθητῆς τοῦ περιωνύμου μουσικοδιδασκάλου Σεραφεῖμ προηγουμένου Λαύρας τοῦ ἐκ Μυτιλήνης, ὅστις χάριν τοῦ Γαβριὴλ ἔγραψε τὸν Λαυριωτικὸν κώδ. I 187 ὡς τὸ ἐν τέλει σημείωμα λέγει: «Ἐγράφη τὸ παρὸν Τριψύδιον καὶ Πεντηκοστάριον διὰ χειρὸς ἐμοῦ Σεραφεῖμ δι' αἰτήσεως Γαβριὴλ τοῦ ἱερομονάχου καὶ ἡμετέρου μαθητοῦ εἰς τοὺς ,αψξα' (1761) Αὐγούστῳ μηνί». Ὁ μαθητῆς οὗτος τοῦ Σεραφεῖμ Γαβριὴλ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι ὁ ἐκ Μακρονήζης τῆς Ζαγοραῆς ὁ γράψας τὸν μουσικὸν κώδ. τῆς Λαύρας I 183², προηγούμενος Λαυριώτης, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποίου ἐν κώδ. K 147 τῆς Λαύρας φέρονται Δοξολογίαι εἰς α' καὶ βαρὸν ἦχον.

Τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου Γαβριὴλ εὔρον εἰς τοὺς κώδικας τὰ ἑξῆς ἔργα:

1) Ἀσματικὸν ἐν κώδ. E 32 Λαύρας.

2) «Εἷη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένον» κώδ. E 128 Λαύρ. 307 καὶ 309 Ξηροποτάμου (Γαβριὴλ ἱερομονάχου τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου).

¹ Ἐκ τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας καὶ ἄλλοι κώδικες μετηνέχθησαν εἰς τὴν Παρισινήν Βιβλιοθήκην.

² Ἴδε κατάλογον τῶν κωδίκων Λαύρας σ. 210.

3) Λειτουργικά τῶν προηγιασμένων Θ 154 Λαύρ. (Γαβριήλ μοναχοῦ τοῦ ἐξ Ἁγχιάλου).

4) Κοινωνικά I 184 Λαύρ. (Γαβριήλ ἱερομ. ἐξ Ἁγχιάλου).

5) Στιχηράριον κῶδ. 314 Ξηροποτάμου.

5.

Γαβριήλ ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ.

Εἰς οὐδένα τῶν μουσικῶν καταλόγων ἀπαντᾷ τοιοῦτον ὄνομα, σὺδὲ μεταξὺ τῶν ἐπισκοπικῶν καταλόγων Ραιδεστοῦ (Θρακικά Σ, 113). Τούτου εὑρηται ἐν τῷ Λαυριωτικῷ κώδικι K 144 τρισάγιον λειτουργίας ἐπιγραφόμενον «Γαβριήλ ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ».

6.

Γεννάδιος ὁ ἐξ Ἁγχιάλου.

Σημειῦται καὶ εἰς τοὺς δύο καταλόγους· εἰς τὸν πρῶτον (Παράρτημα Γ' τόμου Θρακικῶν σ. 224) «Γεννάδιος Παλαμᾶς ἐξ Ἁγχιάλου περίφημος μουσικός τοῦ ἰζ' αἰῶνος»· εἰς τὸν δεύτερον (Θρακικά Δ, 371) ἀπλῶς «Γεννάδιος 17^{ος} - 18^{ος} αἰῶν». Ἄλλὰ τὸ ἐπίθετον «Παλαμᾶς» εἶναι ἄγνωστον εἰς τοὺς κώδικας· ὅπου φέρονται ἔργα αὐτοῦ σημειοῦνται «Γενναδίου τοῦ ἐξ Ἁγχιάλου». Τὸ ἐπώνυμον «Παλαμᾶς» φέρει ἕτερος Θραξ μουσικός, ὁ ἐκ Μεσημβρίας ἱερομόναχος Δημήτριος ὁ Παλαμᾶς (ἴδ. κατωτέρω), τὸν ὁποῖον ὁ κ. Σταμούλης σημειοῖ ὡς Ραιδεστηνὸν (Θρακικά Δ, 371). Τοῦ Γενναδίου φέρονται εἰς τοὺς κώδικας τὰ ἀκόλουθα:

1) Ἀσματικὸν κῶδ. E 57 Λαύρ. (Γενναδίου τοῦ ἐξ Ἁγχιάλου)· I 170 Λαύρ. 307 Ξηροποτάμου.

2) «Μακάριος ἀνὴρ» κῶδ. E 128 Λαύρ. E 130 Λαύρ. Θ 154 Λαύρ (Γενναδίου ἱερομονάχου τοῦ ἐξ Ἁγχιάλου) 309 Ξηροπ.

7.

Γεράσιμος ὁ Ἡρακλείας.

Ἄγνωστος καὶ εἰς τοὺς δύο καταλόγους. Εἶναι ὁ ἀπὸ τοῦ 1726 διαδεχθεὶς τὸν Ἡρακλείας Καλλίνικον καὶ παραιτηθεὶς τῷ 1760 (Θρακικά E, 7. Σ', 76-77). Ἔργα αὐτοῦ σημειοῦνται εἰς τρεῖς Λαυριωτικὸς κώδικας τοῦ 18^{ου} αἰῶνος.

1) Εἰς τοὺς κῶδ. E 132 καὶ Θ 167 «Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε» καὶ «Ἀλληλούϊα».

2) Εἰς τὸν κῶδ. K 188 μάθημα καλοφωνικόν.

Τοῦτον ἀγνοεῖ ὁ Γ. Παπαδόπουλος.

8.

Γεώργιος πρωτοψάλτης Γάνου.

Ἄρχαιος διδάσκαλος ἀκμάσας πρὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἄγνωστος εἰς τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Ἔργα τούτου φέρονται Κοινωνικὰ τῶν Κυριακῶν «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον» εἰς τὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Ε 173 γραφέντα ὑπὸ τοῦ Ραιδεστηνοῦ Δαυὶδ (ἴδ. κατωτέρω) καὶ χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 1436. Τὰ αὐτὰ Κοινωνικὰ καὶ εἰς τοὺς Λαυριωτικούς Ε 128 καὶ Θ 154 (Γεωργίου πρωτοψάλτου Γάνου), καὶ εἰς τοὺς Ξηροποταμινούς 307 καὶ 309 (Γεωργίου τοῦ Γάνου).

9.

Γεώργιος Ραιδεστηνὸς (ὁ παλαιὸς) πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας.

Ὁ διὰ τὴν μουσικὴν αὐτοῦ δεινότητα Κουκουζέλης ἐπωνυμούμενος ἤκμασε κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα. Ὁ Γ. Παπαδόπουλος (ἐνθ' ἄν. σ. 303) γράφει ὅτι ἐγένετο μαθητὴς τοῦ Μελχισεδὲκ ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ. Ἡ ἀρχιερατεία τοῦ Μελχισεδὲκ παρατείνεται κατ' ἀσφαλεῖς μαρτυρίας μέχρι τοῦ 1639 ἴσως καὶ ἐπέκεινα (ἴδ. κατωτέρω Μελχισεδέκ, ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ) ἐπομένως ὁ Ραιδεστηνὸς Γεώργιος ἐγεννήθη (ἂν ἀληθεύῃ ἡ πληροφορία τοῦ Γ. Παπαδοπούλου) περὶ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ 15^{ου} αἰῶνος ἢ καὶ ἐνωρίτερον. Εἰς τοὺς Λαυριωτικούς κώδικας Κ 172 καὶ Κ 188 σημειοῦται ὅτι ὁ Γεώργιος Ραιδεστηνὸς ἐξημάτισε διδάσκαλος Χρυσάφου τοῦ νέου. Ἄλλ' ὁ αὐτὸς Παπαδόπουλος (ἐνθ' ἄν. σ. 302) τὴν μὲν ἀκμὴν τοῦ Χρυσάφου ὀρίζει κατὰ τὸ 1600, τὴν δὲ τοῦ Γεωργίου Ραιδεστηνοῦ κατὰ τὸ 1680 καὶ προσεπιλέγει ὅτι, ὁ τῷ 1600 ἀκμάζων Χρυσάφης ἐποίησε πολυχρονισμόν εἰς τὸν Ἱεροσολύμων Χρυσάνθον τὸν μετὰ ἕνα αἰῶνα γενόμενον πατριάρχην Ἱεροσολύμων! πράγματα παράδοξα καὶ ἀσυμβίβαστα. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνωτέρω κωδίκων, ἡ ὁποία καθ' ἡμᾶς εἶναι καὶ ἡ ἀληθεστέρα, δεόν νὰ θεωρήσωμεν τὸν Ραιδεστηνὸν ἀρχαιότερον τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Χρυσάφου τοῦ νέου, καὶ τότε μόνον δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν πιθανὴν τὴν γνώμην ὅτι οὗτος ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ διασήμου Μελχισεδέκ τὸν ὁποῖον ὑπερέβη εἰς τὴν τέχνην. Ἡ μεγάλη αὐτοῦ μουσικὴ μόρφωσις καὶ ἐμπειρία ὕψωσεν αὐτὸν εἰς τὸ μέγα ἀξίωμα τοῦ πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἐτίμησε διὰ τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ μουσικοῦ ταλάντιου. Τὰ προϊόντα τῆς μούσης του εἶναι πολλὰ· ἐκ τούτων παραθέτω ὅσα συνήντησα σωζόμενα εἰς διαφόρους κώδικας.

1) Κρατήματα κώδ. Ε 49 Λαύρ. Ε 128 Λαύρ. Ε 132 Λαύρ. Κ 137 Λαύρ. 307, 309 καὶ 317 Ξηροποτάμου.

2) Πασαπνοάρια (Εὐαγγελίου) κῶδ. E128 Λαύρ. E130 Λαύρ. (τρία). E132 Λαύρ. (τρία). I184 Λαύρ. 307, 309 (ἀργὰ) καὶ 317 Ξηροποτάμου.

3) Ἡ τιμιωτέρα μετὰ στίχων καλοφωνικῶν E128 Λαύρ. E130 Λαύρ. 267, 307, 309, 317, 320 καὶ 388 Ξηροποτ.

4) «Τὸν δεσπότην καὶ ἀρχιερέα ἡμῶν» E128 Λαύρ.

5) Χερουβικὰ E22 Λαύρ. E128 (ὄκτῶ) Λαύρ. E132 Λαύρ. (8). K172 Λαύρ. (Ραιδεστηνοῦ Γεωργίου διδασκάλου τοῦ Χρυσάφου). K188 φ. 532 Λαύρ. (ἔνθα καὶ πάλιν σημειοῦται ὅτι ἐγένετο διδάσκαλος τοῦ Χρυσάφου). 317 Ξηροποτ. — «Νῦν αἱ δυνάμεις» E128 Λαύρ. 307, 309 καὶ 317 Ξηροποτάμου.

6) Κοινωνικὰ τῶν Κυριακῶν «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον» E4 Λαύρ. E6 Λαύρ. E14 Λαύρ. E18 Λαύρ. E39 Λαύρ. E128 Λαύρ. (πέντε). Θ145 Λαύρ. Θ154 Λαύρ. K172 Λαύρ. 265, 309, 317 καὶ 391 Ξηροποτ. — Κοινωνικὰ τῆς ἑβδομάδος 309 Ξηροποτ. — «Εἰς μνημόσυνον» — «Ποτήριον» E18 Λαύρ. — Κοινωνικὰ τοῦ ἑνιαυτοῦ 309 Ξηροποτ. — Κοινωνικὰ τῶν προηγιασμένων 309 Ξηροποτάμου.

7) Μάθημα «Σὲ μεγαλύνομεν» E128 Λαύρ. 1277 Βατοπεδίου.

8) «Τῆ ὑπερμάχῳ» E127 Λαύρ. E128 Λαύρ. E130 Λαύρ. E132 Λαύρ.

9) Μαθήματα Θεοτοκία κῶδ. 291 Ξηροποτ. 307 Ξηροποτ. (κατ' ἦχον), 309 καὶ 317 Ξηροποτ.

10) Μαθήματα εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν προηγιασμένων κῶδ. 307 Ξηροποτ. (μετὰ τιμιωτέρας).

Διάφορα μελωδήματα ἐπιγραφόμενα ἀπλῶς «τοῦ Ραιδεστηνοῦ» φέρονται εἰς τοὺς Λαυριωτικούς κῶδ. E6, E18, E22, E39 καὶ K172. Εἰς τοὺς κώδικας γράφεται Ρεδεστινός, Ρεδαιστινός, καὶ Ραιδεστινός.

10.

Γρηγόριος ἱερομόναχος ἐκ Σηλυβρίας.

Ἀρχαῖος μουσικοδιδάσκαλος ἀκμάσας πρὸ τῆς ἀλώσεως, ἄγνωστος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης καὶ εἰς τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Τούτου σφίζονται ἔργα ἐν τῷ λαμπρῷ μουσικῷ Λαυριωτικῷ κώδικι E173 χρονολογουμένῳ ἀπὸ τοῦ 1436, καὶ εἰς δύο ἄλλους τῆς αὐτῆς Λαύρας, τὸν E155 καὶ Λ164.

1) Μάθημα «Ἄλλος σε κόσμος ἀναμένει» E173 (ἦχος α'. Γρηγορίου ἐκ Σηλυβρίας).

2) Θεοτοκίον «Μόνη καὶ μόνον εἰσάγουσα Χριστὸν» E155.

3) Μάθημα τὴν 6 Αὐγούστου «καὶ ὀδήγησον» Λ164 (Γρηγορίου ἱερομονάχου ἐκ τῆς Σηλυβρίας).

11.

Δαυίδ μοναχός ὁ Ραιδεστηνός, δομέστικος τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος.

Ὁ Ραιδεστηνός Δαυίδ εἶναι ὅπως ἀγνωστος εἰς τοὺς ἀσχοληθέντας μὲ τοὺς μελωδοὺς τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας καὶ συνεπῶς καὶ εἰς τοὺς συντάκτας τῶν καταλόγων τῶν Θρακῶν μουσικῶν. Τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ ἔχομεν ἀσφαλῆ ἐκ σημειωμάτων τριῶν αὐτοῦ αὐτογράφων κωδικῶν χρονολογημένων, δύο ἀγιορειτικῶν, τοῦ ὑπ' ἀριθ. 214 (Παπαδικῆ) τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, τοῦ Λαυριωτικοῦ Ε173 καὶ τοῦ Παρισιοῦ 96 (Εὐαγγέλιον) γραφέντων τῷ 1432, 1433 καὶ 1436. Ἐκ τοῦ σημειώματος τοῦ ἐν τέλει Παντοκρατορινοῦ κώδικος (214) μανθάνομεν ὅτι ἦν δομέστικος τῆς ἐν λόγῳ μονῆς ὡς αὐτὸς οὕτως λέγει. «Ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ἐν μοναχοῖς Δαυίδ τοῦ Ραιδεστινοῦ καὶ δομεστικού τῆς βασιλικῆς μεγάλης μονῆς τοῦ παντοκράτορος Χριστοῦ, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ τιμιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Ματθαίου· οἱ ἐντυγχάνοντες δὲ τούτου εὐχεσθε διὰ τὸν κύριον ὅπως ἤλεως γενήσεται μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. ἐτελειώθη ἐν μηνὶ Ἰουλλίου κδ' ἐν ἔτει , ς ρ μ α' » Ἰνδ. ια' (1433). Καὶ πάλιν ἐν τῷ Παρισινῷ κώδ. 69 φ. 264^β «† ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς Δαυίδ ἐλαχίστου ἐν μοναχοῖς τοῦ Ραιδεστινοῦ διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ τιμιωτάτου καὶ ὀσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κυροῦ Καλλίστου ἐν ἔτει , ς ρ μ' (1432) ἐν μηνὶ μαρτίῳ κ' » ὁ ἐν λόγῳ Κάλλιστος ἔγραψε μέρος τοῦ κώδικος τούτου, καὶ τὸ ὑπόλοιπον συνεπλήρωσεν ὁ Δαυίδ, ὡς βεβαιοὶ ἦ ἐν-φ. 248^β τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἀναγινωσκομένη σημείωσις «ἐγράφη διὰ χειρὸς Καλλίστου ἐν ἔτει , ς ρ μ' (1432) Ἰνδ. ι' ἐν μηνὶ ἀπριλίῳ»¹. Συντομώτερον εἶναι τὸ τοῦ Λαυριωτικοῦ κώδ. Ε173 ἐν τέλει σημείωμα. «Ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον (Παπαδικῆ) διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἐλαχίστου μοναχοῦ Δαυίδ τοῦ Ραιδεστινοῦ ἐν ἔτει , ς ρ μ δ' (1436) Ἰνδ. ιδ». Κατὰ τὴν μαρτυρίαν ταύτην ὁ Δαυίδ ἦν Ἄγιορειτῆς μοναχός καὶ δομέστικος τῆς μονῆς Παντοκράτορος. Τὸ μοναχικὸν αὐτοῦ ὄνομα ἦν Δανιήλ, καὶ οὕτως ἐπιγράφεται εἰς τινὰ αὐτοῦ ἔργα «Δανιήλ μοναχός Ἄγιορειτῆς» ἀλλὰ μεγαλόσχημος γενόμενος ἀντήλλαξε τοῦτο διὰ τοῦ Δαυίδ. Τὴν τοιαύτην μεταβολὴν τοῦ ὀνόματος μανθάνομεν ἐκ τοῦ Λαυριωτικοῦ κώδικος Κ188 ἐν τῷ ὁποίῳ εἰς ἓν ποίημα αὐτοῦ γίνεται ἡ ἑξῆς δῆλωσις: «Νῦν αἱ δυνάμεις, Δανιήλ Ἄγιορείτου· ἕτερον τοῦ αὐτοῦ Δανιήλ μοναχοῦ τοῦ διὰ τοῦ μεγάλου σχήματος Δαυίδ». Ἐν τῷ αὐτῷ κώδ. (Κ188) ἐν Κοινωνικῶν «Γεῦσασθε καὶ ἴδετε» ἐπιγράφεται «Δανιήλ μοναχοῦ Γαβαλαῶ».

¹ Ὁ κώδιξ οὗτος ἦν κτῆμα τοῦ πατριάρχου Κ/πόλεως Ἰωάσαφ, κατὰ τὸ ἐν ἀρχῇ σημείωμα.

τὸ αὐτὸ δὲ Κοινωνικὸν εἰς τὸν ἰδιόγραφον τοῦ Δαυὶδ κῶδ. (E173) ἐπιγράφεται «Δαυὶδ τοῦ Ραιδεστηνοῦ» καὶ εἰς ἄλλον κῶδ. τῆς Λαύρας Θ154 τὸ αὐτὸ Κοινωνικὸν τιλοφορεῖται «Δαυὶδ μοναχοῦ Ἁγιορείτου» ὁμοίως καὶ εἰς τὸν Ξηροποταμινὸν 317 «Δαυὶδ μοναχοῦ». Ἐκ τούτου δῆλον γίνεται ὅτι τὸ οἰκογενειακὸν αὐτοῦ ὄνομα ἦν Γαβαλάς. Ὁ αὐτὸς δὲ Δαυὶδ εἰς τὸν αὐτόγραφον αὐτοῦ μουσικὸν κώδικα τῆς Λαύρας (E173) συμπεριέλαβε καὶ δύο Κοινωνικά «Γεύσασθε καὶ ἴδετε» καὶ «Σῶμα Χριστοῦ» ἑτέρου Γαβαλά τοῦ Γερασίου καὶ Ἄμωμον τοῦ Γαβαλά Κωνσταντίνου, ἱερέως· μὴ ἀράγε οὗτοι ἦσαν συγγενεῖς τοῦ Δαυὶδ, ἐκ Ραιδεστοῦ καὶ αὐτοὶ καταγόμενοι; Εἰς ἄλλον κώδικα τῆς Λαύρας, τὸν K188, φέρεται καὶ τέταρτος Γαβαλάς, ὁ ἱερεὺς Φίλιππος, ποιητῆς καὶ αὐτὸς Κοινωνικοῦ τῆς ἑβδομάδος· ἦσαν ἀράγε ἀδελφοί, συγγενεῖς, ἢ ξένοι ἐντελῶς πρὸς ἀλλήλους κοινὸν μόνον ἔχοντες τὸ ἐπώνυμον; Ὁ Δαυὶδ, ὡς μεγαλόσημος, τελείως τὸν κόσμον ἀπαρνηθεὶς ἠρεσέσθη μόνον εἰς τὸ μοναχικὸν αὐτοῦ ὄνομα ἀπαξιώσας νὰ προσθήσῃ καὶ τὸ τῆς οἰκογενείας· ἢ δὲ παράλειψις τούτου δυσχεραίνει τὸν προσδιορισμὸν τῶν τεσσάρων τούτων Γαβαλάδων καὶ τὸν συγγενικὸν αὐτῶν βαθμὸν πρὸς ἀλλήλους. Ἴσως νεώτεροι ἔρουναι εἰς τοὺς κώδικας ἐπιχύσουν περισσότερον φῶς.

Τοῦ Ραιδεστηνοῦ Δαυὶδ σφῆζονται εἰς τοὺς Ἁγιορειτικούς κώδικας τὰ ἑξῆς μουσικά ἔργα.

1) Στιχηρὰ τοῦ Μηνολογίου τῆ 27 Δεκεμ. «Στέφανος ἡ καλὴ ἀπαρχή» E 155 Λαύρ. (Δαυὶδ Ραιδεστηνοῦ)· τῆ 25 Μαρτίου «τῷ ἔκτω μηνί» E 155 Λαύρ. (Δαυὶδ μοναχοῦ)· τῆ 6 Αὐγούστου «οὐρανοὶ ἔφριξαν» K 168 Λαύρ. (Δανιὴλ Ἁγιορείτου)· K 173 Λαύρ. (Δανιὴλ μοναχοῦ Ἁγιορείτου). Στιχηρὰ καλοφωνικά K 134 (Δανιὴλ Ἁγιορείτου)· τῆ 8 Σεπτεμ. «Ἡ παγκόσμιος χαρὰ» E 46 Λαύρ. (Δανιὴλ μοναχοῦ Ἁγιορείτου). Ἔτερα μαθήματα ἐν κῶδ. I 88 φ. 233 Λαύρ. (Δανιὴλ τοῦ παλαιοῦ)· ἴσως τοῦ ἡμετέρου Δανιὴλ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πρωτοψάλτην Δανιὴλ ὅστις ἀποκαλεῖται Δανιὴλ ὁ νέος, καίτοι ὑπάρχει πολὺ παλαιότερος τοῦ ἡμετέρου, ὁ ἱερομόναχος Δανιὴλ ὁ Ἀρχάδης ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τοῦ ιγ' καὶ ἀρχὰς τοῦ ιδ' αἰῶνος.

2) Ἀλληλουάριον τῆς λειτουργίας κῶδ. I 81 Λαύρ. (Δαυὶδ μοναχοῦ)· K 188 Λαύρ. (Δαυὶδ μοναχοῦ).

3) Χερουβικά K 188 Λαύρ. (Δανιὴλ Ἁγιορείτου) «Νῦν αἱ δυνάμεις» K 188 Λαύρ. (Δανιὴλ μοναχοῦ, Ἁγιορείτου τοῦ διὰ τοῦ μεγάλου σχήματος Δαυίδ).

4) Λειτουργικά προηγιασμένων κῶδ. Θ 154 Λαύρ. (Δανιὴλ μοναχοῦ Ἁγιορείτου).

5) Κοινωνικά «Αἰνεῖτε» καὶ «Γεύσασθε» E 25 Λαύρ. (Δαυὶδ Ραιδεστηνοῦ) E 32 Λαύρ. (Δαυὶδ Ραιδεστηνοῦ) — «Γεύσασθε» E 173 Λαύρ. Θ 154 Λαύρ. (Δαυὶδ μοναχοῦ Ἁγιορείτου)· K 188 Λαύρ. (Δανιὴλ μοναχοῦ Γαβαλά),— τοῦ ἐνιαυτοῦ 317 Ξηροποτάμου.

Σημειωτέον ὅτι ὑπάρχει καὶ ἕτερος μουσικὸς Δαυὶδ ἱερομόναχος ὁ Πεναρδῆς ὁ ἀπαντῶν εἰς τὸν μουσικὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Ε 46, πρὸς τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ συγγέεται.

Ἄλλ' ἢ πολυτιμότερα κληρονομία τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Ραιδεστηνὸς Δαυὶδ εἶναι ὁ ὑπ' αὐτοῦ γραφεὶς καὶ περισωθεὶς εἰς τὴν μονὴν τῆς Λαύρας περισπούδαςτος αὐτοῦ μουσικὸς κώδιξ, ὁ χρονολογούμενος, ὡς εἶδομεν, ἀπὸ τοῦ 1436. Εἰς 550 φύλλα ὅσα ἀπαρτίζουν τὸν ἐν λόγῳ κώδικα περιέκλεισεν ὅ,τι ὑψηλὸν ἐν τῇ ἱερᾷ τέχνῃ παρήγαγον οἱ πρὸ τῆς ἀλώσεως χρόνοι μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Προπαιδευτικὰ περὶ τῆς ψαλτικῆς τέχνης, Προκειμένα, Δοχαί, Κεκραγάρια, Ἄνοιξαντάρια, Πολυέλεοι, Μεγαλυνάρια, Ἄμωμος, Τρισάγια, Λειτουργικά, Πολυχρονισμοὶ (τοῦ βασιλέως Ἰωάννου καὶ τῆς Αὐγούστης Μαρίας καὶ τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ), Χερουβικά, Κοινωνικά (Κυριακῶν, τῆς ἑβδομάδος καὶ τοῦ ἑνιαυτοῦ), Στίχοι καλοφωνικοί, Πρόλογοι κατ' ἦχον, Κρατήματα, Θεοτοκία (εἰς πάντας τοὺς ἦχους), Στιχηρὰ τοῦ Μηνολογίου, Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου καὶ πλῆθος ἄλλο ἱερῶν μελωδημάτων ὅσα οἱ περιφανέστεροι ἱεροφάνται τῆς ἱερᾶς τέχνης ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἐμελούρησαν¹. Τὸ δὲ σπουδαιότερον ὅτι μετὰ τῶν μελωδιῶν τούτων περιέσωσεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν διδασκάλων ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς ἐποχῆς του, οὕτως ὥστε μετ' ἀσφαλείας νὰ δυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς τῶν παλαιῶν μελωδῶν μέχρι τῶν χρονικῶν ὁρίων τῆς ἀλώσεως καὶ τῶν μετὰ ταῦτα χρόνων. Διὰ τοῦτο, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μέχρι τοῦδε παρατηρουμένης ἀταξίας εἰς τὰ εἰδικῶς συγγραφέντα περὶ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς καὶ τῶν μουσικῶν ἔργα, θεωρῶ ἀπαραίτητον νὰ ἀναγράψω ἐνταῦθα τὰ ἐν τῷ λαμπρῷ τούτῳ κώδικι μνημονευόμενα τῶν μελωδῶν ὀνόματα μετὰ τῶν ποιημάτων αὐτῶν κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγὸς ἀσφαλῆς εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὰ τοιαῦτα.

1) Ἄγαλλιανὸς (ἄγνωστον τίς ἐκ τῶν δύο ὁ Θεόδωρος ἢ Μανουὴλ ὁ δομέστικος τῆς Μ. Ἐκκλησίας) Κοινωνικά.

2) Ἀθανάσιος ἱερομόναχος. Μάθημα (ἦχος πλ. α') «Σταυρῶ σε».

3) Ἀλμυριώτης (Λέων). Στιχηρὸν τῆς 6 Ἰανουαρίου «Θάμβος ἦν». Στιχηρ. Τριωδίου «Ὅτε τῷ σταυρῷ». Στιχηρ. Πεντηκοστῆς «Γλῶσσαι ποτέ».

4) Ἀμηρούτζης Μιχαήλ. Μάθημα «Ὁ διὰ σὲ θεοπάτωρ» — «Ἐπὶ τὴν σὴν δέσποινα σκέπην» — «Ναὸς καὶ πύλη».

¹ Τὸ αὐτὸ περίπου περιεχόμενον παρουσιάζει καὶ ὁ ἕτερος αὐτόγραφος κώδιξ τοῦ Δαυὶδ ὁ περισωθεὶς εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος (ἐν ἀγίῳ Ὁρει) καὶ γραφεὶς τῷ 1433. Τούτου ἐκτενῆ περιγραφὴν ἀπέστειλέ μοι τῇ αἰτήσει μου ὁ Σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς ἀρχιμ. Ἀθανάσιος ὁ Παντοκρατορινός, πρὸς ὃν ἐκφράζω δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας μου. Τοῦ δὲ κώδ. τοῦ Δαυὶδ, τοῦ περισοφθέντος ἐν τῇ Λαύρᾳ, ἡ λεπτομερὴς περιγραφὴ ὀφείλεται εἰς τὴν πρόθυμον συναντίληψιν τοῦ συνεργάτου μου Γέροντος Σπυριδῶνος Λαυριώτου, τοῦ ἱατροῦ.

- 5) Ἀμπελοκηπιώτης. Κοινωνικά.
- 6) Ἀνανεώτης (Μιχαὴλ δομέστικος). «Τῆ ὑπερμάχῳ»—Στιχηρὸν τῆ 26 Ὀκτωβρ. «Ἐχει μὲν ἡ θειοτάτη».
- 7) Ἀνδρόνικος. Μάθημα (ἤχος α') «Ριφείς Ἀδὰμ ἐκ τῆς Ἐδέμ».
- 8) Ἀργυρόπουλος. Κοινωνικά.
- 9) Ἀργυρόπουλος Θεοφύλακτος. Κοινωνικά.—Μάθημα «Τὴν ἄχραντον καὶ ἄσπιλον».
- 10) Ἀργυρόπουλος Μανουήλ. Ἄμωμον.—Χερουβικά—Κοινωνικά «Γεύσασθε»—«Σῶμα Χριστοῦ».—Θεοτοκία (ἤχος δ') «Λάμπρον μωι φῶς»—(ἤχ. πλ. δ') «Βασίλισσα τῶν οὐρανῶν».
- 11) Ἀσάνης Νικόλαος (ὁ Κύπριος). Κοινωνικά.
- 12) Βλατιηρὸς (Μανουήλ ὁ Θεσσαλονικεύς). Κοινωνικά.
- 13) Γαβαλᾶς Γεράσιμος. Κοινωνικά «Γεύσασθε»—«Σῶμα Χριστοῦ».
- 14) Γαβαλᾶς Κωνσταντῖνος ἱερεὺς. Ἄμωμον.
- 15) Γαβριὴλ ἱερομόναχος. Κοινωνικά.
- 16) Γεράσιμος ἱερομόναχος. Κοινωνικὸν «Σῶμα Χριστοῦ»—Τὴν τιμιωτέραν μετ' ἀναγραμματασιμῶν—«Ἄγιος ἄγιος». Κοινωνικά—Μάθημα «Χαῖρε Μαρία» (ἤχος πλ. α')—Στιχηρά: 1 Ἰανουαρίου «Σοφίας ἑραστής»—6 Αὐγ. «Ὅρος τὸ ποτέ».
- 17) Γεώργιος Γάνου (πρωτοψάλτης). Κοινωνικά.
- 18) Γλυκὺς (Ἰωάννης). Ἄμωμον—Χερουβικά—Κοινωνικὸν «Σῶμα Χριστοῦ». Τὴν τιμιωτέραν μετ' ἀναγραμματασιμῶν—Θεοτοκία «Ἄνωθεν οἱ προφηταὶ» (ἤχος βαρὺς)—«Τῆ ὑπερμάχῳ μετὰ δύο οἴκων—Στιχηρὰ 1 Σεπτεμ. «Ἡ τῶν λειψάνων σου θήκη»—16 Σεπτεμ. «Ἐκ δεξιῶν»—26 Σεπτεμ. «Ποταμοὶ»—26 Ὀκτωβρ. «Ὁ τῆς ἀληθείας ἀήτητος» (τὰ γράμματα Λέοντος δεσπότη, τὸ δὲ μέλος Γλυκός)—1 Νοεμβ. «Μεγάλων ἀξιωθέντες»—13 Νοεμβ. «Σὲ τὸν μέγαν»—«Ὅσιν τρισμάκαρ»—6 Δεκεμ. «Ἱεραρχῶν τὴν καλλονὴν»—«Τῶν ἀνδραγαθημάτων σου»—«Ἱεραρχῶν τὸ θεῖον κειμήλιον»—17 Δεκεμ. «Πνευματικῶς»—22 Δεκεμ. «Προεόρτιος»—30 Ἰανουα. «Πᾶσα πνοὴ λογικὴ» 2 Ἰουλίου «Φρένα»—15 Ἰουλ. «Ὁ τριετής»—27 Ἰουλ. «Ἡ παμφαῆς»—Στιχηρὰ τοῦ Τριφιδίου—«Ἐκάθησεν ἀπέναντι περιπαθῶς δακρῶν.» «Πάτερ ἀγαθὲ»—«Ἀγιωσύνης δωρεὰ»—«Τεταρταῖον Λάζαρον»—«Λοιπὸν καλῶ τὰ ἔθνη»—Στιχηρὰ τοῦ Πεντηκοσταρίου—«Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ τάφου»—«Φωτίζου φωτίζου»—«Ἀναλαμβανομένου σου Χριστέ».
- 19) Γρηγόριος. Στιχηρὸν 1 Ἰανουαρίου «Πάντων τῶν ἁγίων ἀνεμάξω»—Στιχηρὸν Τριφιδίου «Τὴν θεοδώρητον χάριν».
- 20) Γρηγόριος ἐκ Σηλυβρίας. Θεοτοκίον (ἤχος α') «Ἄλλος σε κόσμος».
- 21) Γυμνάσιος ἱερομόναχος. Χερουβικά.
- 22) Δαμασκηνὸς (Ἰωάννης).—«Νῦν αἱ δυνάμεις».

23) Δαμιανός. Κοινωνικά.

24) Δημήτριος Ραιδεστηνός. Κοινωνικά.

25) Δοκιανός (Δημήτριος). Κοινωνικά — Στιχηρά Τριωδίου «Ὡ πόσων ἀγαθῶν» — Θεοτοκίον (πλ. β') «Μή με στήσης» (Τὴν ἀκμὴν τοῦ Δοκιανοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο μαθητὴς τοῦ Κουκουζέλη, ὁ Γ. Παπαδόπουλος ὀρίζει κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα!).

26) Δομέστικος Ἰωαννίνων. — Μάθημα «Ἐλέησόν με εἶπεν ὁ Δαυίδ».

27) Εὐγενικός Μάρκος (ὁ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ξανθοπούλων, διάφορος Μάρκου τοῦ Ἐφέσου, πρὸς ὃν ἀστόχως συγγέεται). Ἄμωμον — Χερουβικά — Κοινωνικά — «Γεύσασθε» — «Σῶμα Χριστοῦ» — Μαθήματα (ἦχος β') «Τριάδα ὁμοούσιον» — «Τίς μὴ μακαρίσει σε» — «Δοξάζω τοῦ πατρὸς» — Στιχηρά — 2 Αὐγούστου «Χαίροις ἐν Κυρίῳ» — Στιχηρά Πεντηκοσταρίου — «Ἀπέστειλας ἡμῖν Χριστὲ» — «Ἄγγελοι ἐν οὐρανοῖς» — «Ἄσματικὴν χορείαν».

28) Ζακχαῖος Ἰωάννης. Κοινωνικά.

29) Ἡθικός Νικηφόρος. Ἄμωμον — «Εἶη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου» — «Τοῦ δεῖπνου σου τοῦ μυστικοῦ» — «Σιγησάτω» — Θεοτοκία — (ἦχος α') «Ἐν λύπαις σε» — «Ὦντως δακρῶν ἄξια» (πλ. β') — «Τῆ ὑπερμάχῳ» — Στιχηρά 8 Σεπτεμ. «Νοερῶς οἱ προφηταί» — 13 Σεπτεμ. «Ἄρατε πύλας» — 16 Σεπτεμ. «Πᾶσα γλῶσσα» — 21 Νοεμ. «Ἀγαλλιάσθω ὁ Δαυίδ» — «Σήμερον ὁ θεοχώρητος» — 30 Νοεμ. «Τὸν κήρυκα» — «Ὁ πρωτόκλητος» — 4 Δεκεμ. «Τὴν χεῖρα τὴν σὴν Ἰωάννη» — 4 Ἰανουαρ. «Τὸν ἐπὶ γῆς» — 1 Αὐγ. «Ἡ πολυάθλος» — 6 Αὐγ. «Εἰς ὄρος ὑψηλόν».

30) Θαλασσηνός Θεόδωρος. Στιχηρὸν 14 Σεπτεμ. «Σήμερον ξύλον».

31) Θεόδουλος μοναχός. Στιχηρά Πεντηκοσταρίου «Ἀναστάσεως ἡμέρα» (ἀναγραμματισμός) — (τῶν Μυροφόρων) «Κρυπτόμενον τὸν Πέτρον» — Θεοτοκίον (ἦχος β') «Πᾶσαν ἁμαρτίαν».

32) Θεόδωρος δομέστικος Καλλικρατείας. Κοινωνικά.

33) Θηβαῖος. Ἄμωμον.

34) Ἰωάννης πατριάρχης — Τρισάγιον νεκρώσιμον.

35) Ἰώσαφ μοναχός — Θεοτοκία (ἦχ. πλ. β') «Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου» — (ἦχ. πλ. δ') «Τὴν Θεοτόκον Μαρίαν».

36) Κάλλιστος. Στιχηρὸν 25 Δεκεμ. «Πρὸ τῆς γεννήσεως».

37) Καμπάνης (Νικόλαος) — Ἄμωμον — Μάθημα (ἦχ. α') «Ριφεῖς ἐκ τῆς Ἐδέμ» — Στιχηρά 26 Ὀκτωβ. «Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ» — 8 Νοεμβρ. «Συγχάριτε ἡμῖν» — 21 Νοεμ. «Μετὰ τὸ τεχθῆναί σε» — 24 Ἰουν. «Πρέπει τῷ Ἰωάννη».

38) Καναβούρης Μανουὴλ — Θεοτοκίον (πλ. β') «Χαῖρε παρθένε Μαρία».

39) Καρβουναριώτης (Μανουὴλ) — Στιχηρά Τριωδίου «Οἶμοι μέλαινα».

40) Κελαδινὸς — Ἄμωμον.

41) Κλαδάς Θεόδωρος Κατακαλῶν. Χερουβικά.

42) Κλαδάς (Γωάννης Λαμπαδάριος). Κοινωνικά. — Ἄμωμον — «Γεύσασθε» — «Ἐξηγήθη» — «Σῶμα Χριστοῦ» — Θεοτοκία (ἤχος α') «Ἦν πάλοι προεκήρυσαν» — «Τῆ ἀειπαρθένῳ» — «Τῶν οὐρανίων ταγμάτων» — Ἄνωθεν οἱ προφηταί — «Τὴν παγκόσμιον δόξαν» — «Ἴδου πεπληρωται» — «Ποία τοῦ βίου τρυφή» — (ἤχος β') «Παρήλθεν ἡ σκιά» — «Ἔθαύματος» — «Οἴμοι οἶον ἀγῶνα» — (ἤχος γ') «Πῶς μὴ θανατώσωμεν» — «Πολλάκις τὴν ἑμψυχίαν» — (ἤχος δ') «Λαμπάδα φαίδρυνον» — «Νεῦσον παρακλήσει» — (ἤχος πλ. α') «Ναὸς καὶ πύλη» — «Ἡσαΐα χόρευε» — «Ταῖς πολυπλόκοις συμφοραῖς» — «Ψυχὴ τὰ ὧδε πρόσκαιρα» — «Ἄνθρωπε θρήνησον» — (πλ. β') «Πάντων προστατεύεις» — «Ὁ ποιητὴς καὶ λυτρωτὴς μου» — «Θεὲ τριάς διαιρετὴ» (τὰ γράμματα Κωνσταντίνου Ἀσάνη) — (ἤχος βαρῦς) «Ψυχὴ τὸ ἐπιτίμιον» — «Μήτηρ μὲν ἐγνώσθη» — «Ἄνωθεν οἱ προφηταί» — Μάθημα (ἤχος α') «Ἄπας ἐγκωμίων» — «Τῆ ὑπερμάχῳ» (δύο στάσεις) — (ἤχος γ') «Πάντα ματαιότης» — (ἤχ. δ') «Ἦντως φοβερῶτατον» — «Ἐσεισθήσαν λαοὶ» — «Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην» — (ἤχος πλ. δ') «Σὲ μεγαλύνομεν» — «Ὁ δὲ βασιλεὺς εὐφρανθήσεται» — «Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου» — «Ἐν τῇ φρικτῇ παρουσίᾳ σου» — «Ἄνθρωπε στέναξον» — «Παράδεισε ἀγιώτατε» — Στιχηρὰ 8 Σεπτεμ. «Σήμερον ὁ τοῖς νοεροῖς» — Μεγαλυνάριον (6 Αὐγούστου) — Στιχηρὰ Τριωδίου «Ὁ διδάσκαλος λέγει» — «Ὁ τρόπος σου δολιότητος» — Στιχηρὰ Πεντηκοσταρίου «Ἀναστάσεως ἡμέρα» — «Τίς λαλήσει».

43) Κοντοπετρῆς (Γεώργιος δομέστικος) — Τὴν τιμιωτέραν, μετ' ἀναγραμματισμῶν.

44) Κορώνης Ἀγάθων - Κοινωνικά - Χερουβικά.

45) Κορώνης (Ξένος) — Χερουβικά — «Ἐπὶ σοὶ χαίρει κεχαριτωμένη» — Ἄμωμον — Κοινωνικά — «Γεύσασθε» — Τὴν τιμιωτέραν, μετ' ἀναγραμματισμῶν — Θεοτοκία (ἤχος α') «Τὴν ζωοδόχον πηγὴν» — «Ποίαν σοὶ ἐπάξιον ᾤδην» — «Ἴδου ταλαίπωρε» — «Ἄλλ' ὅταν ἔλθῃς τὰ κρυπτά» — (ἤχος γ') «Ἐν Σιναίῳ τῷ ὄρει» — (ἤχος πλ. α') «Χαῖρε ἡ καλλονή» — (ἤχος πλ. β') «Πληθὺς ἀνθρώπων» — «Εἰ θέλεις ἄνθρωπε» — (ἤχος πλ. δ') «Ταῖς εἰς ἐμὲ» — «Τοῖς ἀκαθάρτοις λογισμοῖς» — «Ἦ πῶς Χριστέ» — «Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος» — (ἤχος πλ. α') «Καρδία νῶ τε καὶ ψυχῆ» — «Ἦ πόσων θρῆνων ἄξια» — «Ὅταν εἰς νοῦν τὸ φοβερὸν» — «Ὡς ἐπὶ θρόνου» — (ἤχος πλ. β') «Τοὺς Θεοτόκον σε» — «Μεταβολὴ τῶν θλιβομένων» — «Ἄνανδρος μήτηρ» — «Τῆς ἀκράτου σου» — (ἤχος βαρῦς) «Πολλὰ πολλάκις» — «Χαίροις οἰκουμένης» — «Ἀμαρτωλῶν τὰς δεήσεις» — «Τῆ ὑπερμάχῳ» — Στιχηρὰ 8 Σεπτεμ. «Σήμερον στερητικαί» — 6 Ὀκτωβ. «Ὡς ὑπηρέτης» — 14 Ὀκτωβ.

(εἰς Ἐθανάσιον πατριάρχην Κων/πόλεως¹) «Ἐθανάσιε πάτερ» — 15 Δεκεμ. «Τὸν ἐν μάρτυσι» — 6 Ἰανουαρ. «Σήμερον ὁ Χριστὸς» — «Εἶδοσάν σε ὕδατα» — 20 Ἰανουαρ. «Τῶν ἐν τῷ βίῳ» — 23 Ἰανουαρ. «Τὴν τῶν χρόνων» — 25 Ἰανουαρ. «Ἡ γρήγορος γλώσσά σου» — 30 Ἰανουαρ. «Φωστῆρες ἐξέλαμψαν» — 2 Φεβρ. «Τὸν ἱερὸν ἢ ἱερά» — 9 Μαρτ. «Τὴν λίμνην» — 23 Ἀπριλίου «Τοῦ μεγάλου βασιλέως» — 24 Ἰουνίου «Τοὺς τῆς εὐσεβείας» — 5 Ἰουλίου «Τὴν τοῦ Κυρίου» — 22 Ἰουλ. «Εἰς τὸ μνήμα» — Πολυχρονισμόν (6 Ἰανουαρίου) — Στιχηρὰ Τριψιδίου. «Παντοκράτορ Κύριε» — «Ἀδάμ ὁ φύλαξ τῆς Ἐδέμ» — Στιχηρὰ Πεντηκοσταρίου. «Ὡ θείας, ὦ φίλης» — «Παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ» — «Δικαιοσύνης ἦλιε» — «Ἐν ταῖς ἀύλαις σου ἑμνήσω σε» — Μάθημα (ἦχος δ') «Σύ μου γλυκασμὸς» (τὰ γράμματα Ἰσιδώρου πατριάρχου)².

46) Κουκουζέλης (Ἰωάννης). Ἄμωμον - Κοινωνικά - «Νῦν αἱ δυνάμεις» — «Γεύσασθε» — Τὴν τιμιωτέραν μετ' ἀναγραμματισμῶν -- «Τὴν ὄντως Θεοτόκον» — Θεοτοκία (ἦχος α') «Οἶμοι ψυχὴ τί ραθυμείς» — «Ἀπάσης πλάνης» — (ἦχος β') «Ἐπὶ ξύλου βλέπουσα» — (ἦχος πλ. α') «Οἶμοι τὸ τέλος ἀνθρωπε» — «Τὴν φοβεράν σου» — «Θρηνῶ καὶ κλαίω» — (ἦχος βαρῦς) «Ἄνωθεν οἱ προφηταὶ» — «Μήτηρ Παρθένε» — «Θρήνησον, κλαῦσον» — «Ἰδοὺ ψυχὴ» — (ἦχος πλ. δ') «Στήθι καὶ βλέψον» — Μαθήματα (ἦχ. α') — «Ἐκύκλωσεν ἡμᾶς» — «Γαστήρ θεοχαρίτωτε» — «Σφαγὴν σου τὴν ἄδικον» — «Ἄν βάρος με τῶν λυπηρῶν» — «Εἰκῶν εἰμι» — «Ἰδοὺ γὰρ κτίσις ἅπανσα» — «Ἐπὲρ ληστὴν καὶ Μανασσῆν» — «Τί μάτην τρέχεις, ἀνθρωπε» — «Οὐδεὶς μοι τότε βοηθὸς» — «Εἰ καὶ σταυρὸν ὑπομένεις» — (ἦχος β') «Εἰς νοῦν ἂν λάβω» — «Ὡ ἀπάτη τοῦ βίου» — (ἦχος γ') «Τέκνον μου πλάστα» — «Ὀντως δακρῶν ἄξια» — (ἦχος δ') «Ὀντως φοβερώτατον» — «Λέλυται φύσις» — «Ἐχοντές σε Θεοτόκε» — (ἦχος πλ. β') «Φεῦ τί τὸ ξένον» — «Μετὰ κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν» — «Ἐξομολογήσομαί σοι» — (ἦχος βαρῦς) «Ὅτε τὸ πάθος» — (ἦχος πλ. δ') «Ἡ σὲ τεκοῦσα» — «Παρισταμένη τῷ σταυρῷ» — «Νεφέλη κούφη» — «Αἰμοχαρὴς ἀπάνθρωπος» — «Πάθος ὄρωσα» — «Ἐγὼ δὲ πῶς» — «Τῆ ὑπερμάχῳ» — Στιχηρὰ 26 Σεπτεμ. «Εὐαγγελιστὰ» — 21 Νοεμβρ. «Ἄγγελοι τὴν εἴσοδον» — 15 Δεκεμ. (Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ) «Ὅσιε πάτερ τῆς φωνῆς» — 1 Ἰανουαρ. «Σοφίας ἐμαστίης» — 6 Ἰανουαρ. «Μεγάλυνον ψυχὴ μου» — 25 Ἰανουαρ. «Λόγῳ Θεοῦ» — 2 Φεβρ. «Ἀκατάληπτόν ἐστι» — 5 Ἰουλ. (Ἐθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ) «Περικυκλοῦντες» — 28 Ἰουλ.

¹ Ὁ ὁσῖος Ἐθανάσιος πατριάρχης Κ/πόλεως ἀνέβη δις ἐπὶ τοῦ θρόνου· τὸ αὐτὸ 1289-1293, τὸ βῆν 1303-1311. Ὁ Κορώνης Ἐένος ὁ μελοποιήσας τὸ εἰς αὐτὸν Ἰδιόμελον ζῆ ἄρα κατὰ τὸν ἰδ' αἰῶνα καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν ἰα' ὡς γράφει ὁ Γ. Παπαδόπουλος (Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς σ. 266).

² Ἐπατριάρχευσεν ὁ Ἰσιθάρος ἀπὸ τοῦ 1347-1350 ὁ Κορώνης μελοποιεῖ τοὺς στίχους τοῦ Ἰσιδώρου· μία ἐπι ἀπόδειξις ὅτι ὁ Κορώνης ἦν σύγχρονος τοῦ Ἰσιδώρου ἀκμάζων κατὰ τὸν ἰδ' αἰῶνα.

(δοσίας Ειρήνης) «Τὴν ἀγνὴν» — 25 Μαρτ. «Εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ» — «Εὐαγγελίζου γῆ» — 8 Ἰουνίου «Μακαρίσωμεν πάντες» — 8 Σεπτ. «Ἐξ ἀκάρπου» — 14 Σεπτ. «Διὰ πιστῶν βασιλέων» — 26 Σεπτ. «Καὶ τὰ νικητήρια» — «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος» — 26 Ὀκτωβ. «Ἀπόλαβε» — «Φρούρησον ἡμᾶς» — «Κατὰ τὴν ἄσματιζουσαν» — 8 Νοεμ. «Σκέπασον ἡμᾶς» — «Τοὺς ὀρθοδόξους ἀνακτας» — 6 Αὐγ. «Τὸ Θαβώριον ὄρος» — «Οὐρανοί» — 15 Αὐγ. «Καὶ σὺν αὐτῇ» — «Χαῖρε κεχαριτωμένη» — «Ἄλλ' ὦ Παρθένε» — 29 Αὐγ. «Ἄλλ' ἡμεῖς τὸν βαπτιστὴν» — «Ἐρχίσασθε ἡ μαθήτρια» — «Πᾶσα πνοή» — Στιχηρὰ τοῦ Τριωδίου — «Ἄλλ' ὡς οἰκτίρων κάθαρον» — «Λοιπὸν ὦ ψυχῇ» — «Ἄλλ' ὦ παραδείσει» — «Ἐδρίσκω τὴν εἰσέλευσιν» — «Ἄλλὰ πενθῶν ἀλλὰ θρηγῶν» — «Ὡ τοῦ θαύματος τί τὸ περὶ ἡμᾶς» — «Ἴνα σώσῃ τὸν κόσμον» (Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως) — «Ἐλλογημένος ὁ ἐρχόμενος» — Στιχηρὰ τοῦ Πεντηκοσταρίου — «Τότε κατηργήθη ἡ ἀφωνία».

47) Κουκουλᾶς (Μιχαὴλ ἱερεὺς). Μάθημα (ἦχος πλ. β') «Τίς μοι τὸν θρῆνον».

48) Λάσκαρις Ἰωάννης ἀπὸ τῆς Κρήτης — Θεοτοκία (ἦχος πλ. δ') «Ἀνύμφευτε Παρθένε» — «Ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ» — «Ὅλος εἶ σῶτερ γλυκασμός».

49) Λάσκαρις Ἰωάννης Πηγωνίτης. Κοινωνικά. Θεοτοκία (ἦχος γ') «Τὴν ὄραιότητα» — (ἦχος α') «Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγῇ» — (ἦχος πλ. α') «Χαῖρε πύλη» — (Εἰκάζω ὅτι ὁ Πηγωνίτης καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Κρήτης Λάσκαρις εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον).

50) Μαγουλᾶς Κωνσταντῖνος. Κοινωνικά — Θεοτοκίον (ἦχος δ') «Ταχὺ συνεισέλθωμεν» — Τῆ 6 Αὐγ. «Ἄπας γηγενής».

51) Μακάριος ἱερομόναχος — Κοινωνικὸν «Σῶμα Χριστοῦ».

52) Μανουγρᾶς Θεόδωρος — Ἄμωμον — Στιχηρὰ 25 Δεκεμ. «Ἄκουε οὐρανὸν» — 6 Ἰανουαρ. «Τί ἀναχαιτίζει» — 6 Αὐγ. «Προστυπῶν τὴν ἀνάστασιν» — Στιχηρὰ Τριωδίου «Πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα».

53) Μανουὴλ ἱερεὺς ὀρθανοτρόφος. Ἄμωμον.

54) Μοσχιανὸς (Γεώργιος δομέστικος ὁ Λαοσυνάκτης). Κατασκευαστικὸν «Ἄνθρωπε τίς ἡ πλάνη σου» — «Πατέρα υἱὸν» — Κοινωνικὸν «Γεύσασθε» καὶ ἕτερον Κοινωνικὸν «Σῶμα Χριστοῦ».

55) Οὐρανώτης (Ἰωάννης πρωτοψάλτης). Κοινωνικά — «Ἐξηγήρη» (δύο).

56) Πανάρετος (Γεώργιος). Ἄμωμον — Κοινωνικά — Τὴν τιμιωτέραν μετ' ἀναγραμματισμῶν.

57) Πατζάδος (Μιχαὴλ). Στιχηρὰ 25 Μαρτ. «Ἀπεστάλη ἄγγελος» — 23 Ἀπριλ. «Ἀνέτειλε τὸ ἕαρ» — 29 Αὐγ. «Γενεθλίων τελουμένων».

58) Προπαλᾶς Μιχαὴλ. Κοινωνικά.

59) Ραιδεστηνὸς Δαυίδ. Κοινωνικά — «Γεύσασθε».

60) Σγουρόπουλος (Γεώργιος ὁ Δομέστικος). Μάθημα (ἦχος πλ. α') «Ἡ δημιουργικὴ» — Κοινωνικά «Σῶμα Χριστοῦ».

61) Σπανὸς Κωνσταντῖνος ἱερεὺς. Ἄμωμον.

62) Σπανὸς Μανουὴλ ἱερεὺς. Ἄμωμον.

63) Σταυράκιος (Ἰωάννης) χαρτοφύλαξ Θεσσαλονίκης. Στιχηρὸν 26 Ὀκτωβρ. «Τρισαριστεῦ ἀντιλήπτωρ».

64) Συγγρός¹ Ἀνδρέας. Κοινωνικά — Μάθημα (πλ. δ') «Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος».

65) Τραμουντιάνης Νικόλαος πρωτοψάλτης Ρόδου. Χερουβικά.

66) Τσακνόπουλος (Ἰωάννης) — «Τῆ ὑπερμάχῳ».

67) Φαρδιβούκης (πρωτοπαπᾶς ἁγίων ἀποστόλων). — Ἄμωμον.

68) Φερεντάρης. Κοινωνικά.

69) Φωκᾶς (Ἰωάννης Λαμπαδάριος) ἐκ Κρήτης — Κοινωνικά — Θεοτοκίον (ἦχος πλ. δ') «Σὲ γὰρ ἔχω ἐλπίδα» — Μάθημα (ἦχος πλ. δ') «Ἔ βάθος ἀγαθότητος» (τὰ γράμματα Μανουὴλ Σαμβίου).

Οἱ 69 οὗτοι μουσικοδιδάσκαλοι ἀκμάζουσι πρὸ τῆς ἀλώσεως· οἱ δὲ περὶ τὰ χρονικά διαστήματα πλανηθέντες δύνανται ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ ἀνωτέρου καταλόγου νὰ ἐπανορθώσουν τὰς χρονολογικὰς αὐτῶν πλάνας.

12.

Δημήτριος ἱερομόναχος Παλαμᾶς ἐκ Μεσημβρίας.

Ἄγνωστος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης καὶ εἰς τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Τούτου φέρονται ἀναγραμματισμοὶ εἰς τὸν Λαυριωτικὸν κώδικα Θ 207 (Δημητρίου ἱερομονάχου Παλαμᾶ ἐκ Μεσημβρίας)

13.

Δημήτριος ὁ Ραιδεστηνός.

Μνημονεύεται ἐν τῷ Β' καταλόγῳ τοῦ Α. Σταμούλη (κατὰ τὸν Thibaut) ὡς πρεσβύτερος. Ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην, τοῦ πρεσβυτέρου, οὐδαμοῦ τῶν γνωστῶν μοι κωδίκων τὸ ὄνομα αὐτοῦ συνοδεύεται. Ἦκμασεν εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἀλώσεως χρόνους, καταριθμούμενος ἐν τῷ κώδικι τοῦ Δαυὶδ (E 173) μεταξὺ τῶν ἀρχαίων διδασκάλων, ἐμελοποίησεν τὰ ἔξης:

1) Χερουβικά κῶδ. K 172 Λαύρ. (Δημητρίου).

2) Κοινωνικά «Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαγαμῶ» E 8 Λαύρ. (Δημητρίου Ραιδεστηνοῦ) — «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον» E 173 Λαυρ. E 128 Λαύρ. 271, 307 καὶ 309 Ξηροποτάμου· ἕτερον εἰς ἦχον βαρὺν εἰς τοὺς Λαυριωτικὸς Θ 154 φ. 168. I. 184. K 151. K 175. — «Γεύσασθε καὶ ἴδετε» K. 188 Λαύρ. 46 τῶν Βλατάδων.

¹ Εἰς ἄλλους κώδικας καλεῖται Σιγηρός.

3) Εἶρμους καλοφωνικούς Λ 156 Λαύρ. «Τύπον τῆς ἀγνῆς λοχείας σου» (Δημητρίου) 291 Ξηροποτ.

4) Στιχηθάριον καλοφωνικὸν Κ 134 Λαύρ. («Δημητρίου πρωτοψάλτου». Ἐὰν ὁ Ραιδεστηνὸς ἦτο καὶ πρωτοψάλτης μοὶ εἶναι ἄγνωστον). Τὸν Δημήτριον Ραιδεστηνὸν ἀγνοεῖ ὁ Γ. Παπαδόπουλος.

14.

Διονύσιος ὁ Ἡρακλείας.

Ὁ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Σταμούλη ἀπλῶς ὡς «Διονύσιος Ἡρακλείας» (κατὰ τὸν Πίτρα) σημειούμενος εἶναι ὁ κατὰ τὰ ἔτη 1591-1600 ἀρχιερατεύσας Διονύσιος (Θρακικὰ 5, 75 σημ. 1), ἀποκλειόμενον τοῦ νεωτέρου Διονυσίου τοῦ ἀπὸ Τυρολόης, τῷ 1830 προαχθέντος εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας, διότι τὰ μουσικὰ αὐτοῦ ἔργα, τὰ Χερουβικά, κεῖνται εἰς δύο Λαυριωτικὸν κώδικας τὸν Ε 128 καὶ Κ 188 χρονολογουμένους, τοῦ μὲν πρώτου ἀπὸ τοῦ 1741, τοῦ δὲ δευτέρου ἀπὸ τοῦ 1739. Ὁ Διονύσιος ἐμελοποίησε χερουβικά τὰ ὅποια ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἦσαν λίαν διαδεδομένα ὡς μαρτυρεῖ ἡ παρουσία αὐτῶν εἰς τοὺς Λαυριωτικὸν κώδ. Ε 10. Ε 162. Ε 128. Ι 189. Κ 188 καὶ τὸν Ξηροποταμινὸν 317.

15.

Δοσίθεος μοναχὸς Ραιδεστινός.

Ἄγνωστος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης καὶ τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εὑρεθαι εἰς τοὺς Λαυριωτικὸν κώδικας Ε 132 καὶ Κ 157 ἐν Κοινωνικὸν («Δοσιθέου μοναχοῦ τοῦ Ραιδεστινοῦ»). Εἰκάζω ὅτι ἦν Ἁγιορείτης.

16.

Θεόδουλος μοναχὸς Αἰνίτης.

Ὁ Θεόδουλος οὗτος ὁ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἀσκούμενος καὶ Θεόδουλος νεώτερος εἰς τὰ μουσικὰ αὐτοῦ ἔργα καλούμενος πρὸς διάκρισιν τοῦ παλαιοῦ Θεοδούλου, τοῦ δομεστίκου τῆς μονῆς τῶν Μαγγάνων, ἤκμασε περὶ τὰ μέσα τοῦ 18^{ου} αἰῶνος, τὴν μουσικὴν ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ Λαυριώτου προηγουμένου Σεραφεῖμ τοῦ Μιτυληναίου, διασήμου μουσικοδιδασκάλου καὶ γραφέως ἱκανῶν μουσικῶν κωδίκων. Τοῦτο βεβαιούμεθα ἐκ τοῦ αὐτογράφου κώδικος τοῦ Θεοδούλου Θ 200 τῆς Λαύρας, ἐν ᾧ ἐν φ. 162⁶ σημειοῖ: «Ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον οἱ Οἴκοι διὰ χειρὸς Θεοδούλου μοναχοῦ 1750» καὶ ἐν φ. 164 «Ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ μουσικωτάτου καὶ μελλορρητοποιοῦ ἀρίστου πάντων καὶ διδασκάλου μου κυρίου Σεραφεῖμ Λαυριώτου τοῦ καὶ προηγουμένου». Εἰς τὰ ποιήματα αὐτοῦ σημειοῦται ὅτε ἀπλῶς Θεόδουλος, ὅτε μοναχὸς Θεόδουλος, ἐνίοτε Ἁγιορείτης καὶ εἰς τὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Κ 188 Θεόδουλος

μοναχὸς Αἰνίτης. Ὁ Θεόδουλος συνεχίζων τὴν ἀπὸ τοῦ Κουκουζέλη μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀγιορειτικῆν λαμπρὰν παράδοσιν ἐδίδασκε τὴν ἱερὰν τέχνην καὶ εἰς τοὺς συμμαναστὰς αὐτοῦ, ὡς τοῦτο δῆλον γίνεται ἐκ σημειώματος τοῦ ἀνωτέρω Λαυριωτικῆ κώδ. (K 188 φ. 254) γραφέντος ὑπὸ τοῦ Ἐσφιγμένιτου ἱεροδιακόνου Μελχισεδὲκ (τῷ 1739) ἐν ᾧ λέγει ὅτι ἐγένετο μαθητῆς τοῦ Θεοδούλου καὶ Νικολάου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως. Ὁ ἐν λόγῳ Μελχισεδὲκ εἰς τὸν ἰδιόγραφον αὐτοῦ τοῦτον κώδικα εἰς ἓν τῶν Χερουβικῶν τοῦ Θεοδούλου προσέθηκε καὶ «τοῦ Αἰνίτου»· ἐπομένως ἡ μαρτυρία αὕτη τοῦ μαθητοῦ τοῦ Θεοδούλου ὅτι ἐξ Αἴνου κατήγετο ὁ Θεόδουλος δὲν ἐπιδέχεται ἀντίρρησην. Εἰς τοὺς μουσικοὺς κώδικας δύο ἀπαντῶσιν ὁμώνυμοι μουσικοδιδάσκαλοι, Θεόδουλος ὁ δομέστικος τῶν Μαγγάνων, καὶ ὁ ἡμέτερος Θεόδουλος, ὅστις ἐν τοῦ παλαιοῦ Θεοδούλου ἔργον ἐν κώδ. K 173 τῆς Λαύρας ἐξηγήσεν ἐκ τῆς παλαιᾶς γραφῆς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος: «Τὰ λυπηρὰ τῆς λύπης», Θεοδούλου τοῦ παλαιοῦ ἐξηγηθὲν ὑπ' ἐμοῦ καθὼς ἐν ἀγίῳ ὄρει ψάλλεται». Ἄλλ' ὅπου ἀπαντῶσιν εἰς τοὺς κώδικας δύο ἢ καὶ περισσότεροι συνώνυμοι τῆς αὐτῆς ιδιότητος ἢ διακρίσις τῶν ἔργων τούτων εἶναι δυσχερῆς. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδούλου προστίθεται πολλάκις καὶ τὸ «δομέστικος τῶν Μαγγάνων» ἀλλὰ οὐχὶ πάντοτε· διότι παρετήρησα ὅτι καὶ εἰς κώδικας τοῦ 17 αἰῶνος τὰ ἔργα τούτου ἐπιγράφονται ἀπλῶς «Θεοδούλου μοναχοῦ». Διὰ τοῦτο τὰ εἰς τοὺς κώδ. τοὺς συγχρόνους τοῦ νέου Θεοδούλου ἢ καὶ μεταγενεστέρους τοῦ 18^{ου} αἰῶνος ἀπαντῶντα ποιήματα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Θεοδούλου μοναχοῦ» ἀπέδωκα εἰς τὸν Αἰνίτην καὶ Ἀγιορειτὴν Θεόδουλον, τὰ δὲ εἰς παλαιότερους κώδικας εἰς τὸν δομέστικον τῶν Μαγγάνων.

Κατὰ ταῦτα εἰς τὸν Αἰνίτην Θεόδουλον ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς:

1) Δοχαὶ Θ 167 καὶ K 176 Λαύρας.

2) Ἀλληλουάριον E 1 Λαύρ. (Θεοδούλου). E 4 Λαύρ. E 6 Λαύρ. E 8 Λαύρ. E 130 Λαύρ. E 132 Λαύρ. Θ 152 Λαύρ. Θ 153 Λαύρ. Θ 162 Λαύρ. I 184 Λαύρ. (Θεοδούλου μοναχοῦ). K 172 Λαύρ. K 188 (Θεοδούλου μοναχοῦ).

3) Δοξολογίαι (ἑπτὰ) Θ 167 Λαύρ.

4) Λειτουργικὰ E 148 Λαυρ.

5) Χερουβικὰ E 128 Λαύρ. E 132 Λαύρ. I 148 Λαύρ. Θ 154 Λαύρ. (ἦχος βαρὺς, α', καὶ β'). K 168 Λαύρ. K 188 φ. 254 Λαύρ. (Θεοδούλου μοναχοῦ Αἰνίτου).

6) Μαθήματα E 108 Λαυρ. «Καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

7) Θεοτοκία καλοφωνικὰ K 137 Λαύρ. (τοῦ Μπερεκέτου συντηρηθὲντα ὑπὸ Θεοδούλου).

8) Κοινωνικὰ Θ 154 Λαύρ.

9) Προσόμοια ἀργὰ μετὰ κρατημάτων ψαλλόμενα εἰς τὰς ἀγρυνίας M 22 φ. 14⁶ Λαύρ.

Περὶ τοῦ Θεοδούλου τούτου οὔτε οἱ συντάκται τῶν καταλόγων τῶν Θρακῶν μουσικῶν ποιοῦνται λόγον, οὔτε ὁ Γ. Παπαδόπουλος.

17.

Θεόδωρος Δομέστικος Καλλικρατείας.

Εἰς τὸν Β' κατάλογον τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης (Θρακικά Δ, 371) ὁ δομέστικος τῆς Καλλικρατείας καλεῖται (κατὰ τὸν Pitra καὶ Thibaut) ἐσφαλμένως Κλαδάς. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές. Ἡ σύγχυσις προῆλθεν ἐκ τῆς συνωνυμίας τριῶν ἀρχαίων μουσικοδιδασκάλων, τοῦ Θεοδώρου Κλαδά, τοῦ Θεοδώρου Γλαβᾶ καὶ τοῦ Θεοδώρου δομεστίκου. Ὁ Κλαδάς Θεόδωρος φέρεται εἰς τὸν κώδικα τοῦ Δαυὶδ (E 173 Λαύρ.) ὡς ποιητῆς χερουβικῶν ἐπιγραφομένων «Θεοδώρου Κλαδά Κατακαλῶν»· ὁ Θεόδωρος Γλαβᾶς (ἢ Κλαβᾶς κατὰ τὸν κώδικα τοῦ Δαυὶδ), κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν Λαυριωτικῶν κωδίκων E 148 καὶ A 166 ἦν πρωτοψάλτης Μαρωνείας καὶ νοτάριος (ἴδ. κατωτέρω), ὁ δὲ Θεόδωρος, ὁ τῆς Καλλικρατείας δομέστικος, ἀρχαῖος καὶ οὗτος μουσικός καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως ἀκμάσας, οὐδαμοῦ φέρει τὸ ἐπίθετον Γλαβᾶς ἢ Κλαβᾶς ἢ Κλαδάς. Εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ τιτοφορεῖται «δομέστικος Καλλικρατείας» ἄνευ προσθέτου ἐπιθέτου. Ὁ Δαυὶδ Ραιδεστηνὸς ὅστις εἰς τὸν αὐτόγραφον αὐτοῦ κώδικα περιέλαβε καὶ τοὺς δύο διδασκάλους διακρίνει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. Τὸν μὲν καλῶν Θεόδωρον Κλαβᾶν, τὸν δὲ Θεόδωρον δομέστικον Καλλικρατείας. Ἐπίσης εἰς τὸν Ξηροποταμινὸν κώδ. 309 φέρονται Κοινωνικὰ Θεοδώρου δομεστίκου Καλλικρατείας καὶ ὀλίγον κατωτέρω εἰς τὸν αὐτὸν κώδικα Κοινωνικὰ Θεοδώρου Γλαβᾶ καὶ μάθημα Θεοτοκίον Θεοδώρου καὶ πάλιν τοῦ Γλαβᾶ. Ἄλλα τὰ κοινωνικὰ τοῦ Δομεστίκου Καλλικρατείας καὶ ἄλλα τοῦ πρωτοψάλτου Μαρωνείας Γλαβᾶ· ἄλλο ἐπομένως πρόσωπον τὸ ἓν καὶ διάφορον τὸ ἄλλο. Τοῦ Δομεστίκου Καλλικρατείας φέρονται Κοινωνικὰ εἰς τοὺς Λαυριωτικοὺς κώδ. E 128. E 173. Θ 154. I 184 καὶ τοὺς Ξηροποταμινούς 307 καὶ 309.

Καὶ τὸν Θεόδωρον τοῦτον ἀγνοεῖ ὁ Γ. Παπαδόπουλος.

18.

*Θεόδωρος ὁ Γλαβᾶς**νοτάριος καὶ πρωτοψάλτης Μαρωνείας.*

Περὶ τοῦ διδασκάλου τούτου οὐδένα λόγον ποιεῖται ὁ Γ. Παπαδόπουλος εἰς τὸ περὶ τῶν μουσικῶν καὶ ποιητῶν αὐτοῦ ἔργον. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἀρχαίου Λαυριωτικοῦ κώδικος, τοῦ A 166 (ιε' αἰῶνος), καὶ ἑτέρου νεωτέρου τοῦ E 148 τῆς αὐτῆς Λαύρας, ὁ Θεόδωρος Γλαβᾶς ἦν πρωτοψάλτης Μαρωνείας καὶ νοτάριος ἀκμάσας πρὸ τῆς ἀλώσεως. Τοῦτοι σημεῖω τὰ ἐξῆς ἔργα:

- 1) Θεοτοκία κώδ. 1402 Βατοπεδίου· Ε 128 Λαύρ. «Δέσποινα τοῦ κόσμου» (ἦχος πλ. β´) ἀναποδισμὸς ἀπὸ τοῦ «Μὴ καταπιστεύσης με» (Θεοδώρου Γλαβᾶ)· Λ 166 Λαύρ. (Θεοδώρου Γαβρᾶ καὶ πρωτοψάλτου Μαρωνείας).
- 2) Μάθημα (ἦχος γ´) «Σῶσον με Κύριε ὁ Θεός μου» Ε 148 Λαύρ. (πρωτοψάλτου Μαρωνείας νοταρίου Γλαβᾶ).
- 3) Ἄμωμος Ε 173 Λαύρ. (Θεοδ. Κλαβᾶ).
- 4) Ἀναγραμματισμοὶ Ι 184 Λαύρ.
- 5) Κοινωνικά 307 Ξηροποτάμου.

19.

Θεόδωρος Ἀδριανουπολίτης.

Ἄγνωστος καὶ οὗτος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης καὶ τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Τούτου φέρονται μελωδήματα εἰς τὸν κώδ. τῆς Λαύρας Ι 79.

20.

Θωμᾶς ὁ Ραιδεστηνός.

Ἐν τῷ Α´ καταλόγῳ τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης (Παράρτημα Γ´ τόμου Θρακικῶν σ. 224) ὁ Θωμᾶς φέρεται ἀποθανῶν τῷ 1868. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές· διότι τοῦ Ραιδεστηνοῦ Θωμᾶ ἔργα σῴζονται εἰς κώδικας τοῦ 18^{ου} αἰῶνος, τὸν ὑπ´ ἀριθ. 307 τοῦ Ξηροποτάμου καὶ τὸν Η 141 τῆς Λαύρας. Ὁ πρῶτος περιέχει Κοινωνικά καὶ ὁ δεῦτερος Μαθήματα· ἀμφότεροι ἐπιγράφουσι ταῦτα «Θωμᾶ Ραιδεστηνοῦ»· ἐπομένως ἤκμασε κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα καὶ πιθανὸν καὶ ἔνωρίτερον. Εἰς τὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Κ 175 φ. 384 φέρονται Θεοτοκία καὶ στίχοι εἰς τὴν Θεοτόκον «ποίημα Θωμᾶ ἱερέως, οὗ τὸ ἐπίκλην Κορδοκολου»· αὐτόθι ἕτερα Θεοτοκία «ποίημα τοῦ μακαριωτάτου Ἰωάννου ἱερέως Κορδοκόλου»· καὶ ἐν κώδ. Ε 49 Λαύρας κράτημα «Θωμᾶ Κορδοκότου» καὶ ἄλλο αὐτόθι «Ἰωάννου Κορδοκότου» καὶ ἐν κώδικι Ε 155 Λαύρ. μάθημα Στιχηρὸν «Ὁρώσα σε ἡ κτίσις» ποίημα «Θωμᾶ ἱερέως» ἔχουσιν ἀρὰ γε οἱ οὕτω φερόμενοι ὁμώνυμοι σχέσιν πρὸς ἀλλήλους; εἶναι ὁ Ραιδεστηνός Θωμᾶς ὁ οὕτω Κορδόκολος ἢ Κορδόκοτος ἐπωνυμούμενος, ἢ ἄλλοι τινὲς ξένοι πρὸς αὐτὸν καὶ διάφοροι;

21.

Ἰωακεῖμ ὁ Βιζύης ὁ Ἀλαμπάσης.

Περὶ τοῦ Βιζύης Ἰωακεῖμ ἔγραψα τὰ δέοντα ἐν μελέτῃ περὶ τῶν Μητροπολιτῶν τῆς Θράκης δημοσιευομένη κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἰς τὸν Η^{ον} τόμον τῶν Θρακικῶν. Συμπληρωματικῶς τῶν ὄσων περὶ τῶν μουσικῶν αὐτοῦ ἔργων εἶπον παραπέμπω ἐνταῦθα εἰς περισσοτέρους κώδικας, ἵνα δειχθῇ

ἡ εὐρεία τῶν μουσικῶν αὐτοῦ ἔργων διάδοσις ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Ἀγιορείταις, οἵτινες τόσῃ ἀγάπῃ καὶ ἐπίδοσιν εἶχον εἰς τὴν ἱερὰν τέχνην κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σημερινὴν ἀκαρπίαν καὶ στασιμότητα. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Βατοπεδινοῦ κώδ. 1427 (ἴδε κατάλογον Μονῆς Βατοπεδίου σ. 227) ὁ Ἰωακεῖμ ἐγένετο μαθητὴς τοῦ διασήμου μουσικοδιδασκάλου Βαλασίου τοῦ ἱερέως τοῦ νομοφύλακος, μεγάλως διαπρέφας ἐν τῇ τέχνῃ. Τοῦ μουσολήπτου τούτου ἱεράρχου σφύζονται τὰ ἑξῆς:

1) Χερουβικά εἰς τοὺς Λαυριωτικούς κώδικας Ε 46. Ε 58 (Ἰωακεῖμ ἀρχιερέως τοῦ καὶ Σαλαμπάση). Ε 127 (Ἰωακεῖμ Βιζύης). Ε 128 (τρία. Ἰωακεῖμ τοῦ Βιζύης). Ε 130 (ἕν). Ε 132 (τρία). Θ 153 («Ἰωακεῖμ Βιζύης δι' αἰτήσεως Ἀθανασίου Ἀδριανουπόλεως» ὁ Ἀθανάσιος οὗτος εἶναι ὁ Ἀδριανουπολίτης λογιώτατος Ἀθανάσιος, ὁ τὸν ὁμώνυμον Κρήτα διαδεχθεὶς (Θρακικά Σ, 42). Θ 167 (Βιζύης). Κ 188 (Ἰωακεῖμ Βιζύης Σαλαμπάση). Λ 151. καὶ εἰς τοὺς Ξηροποταμινούς 91 (Ἰωακεῖμ ἀρχιερέως). 373 φ. 170 (Ἰωακεῖμ ἀρχιερέως). 309 (Σαλαμπάση). 313 (Σαλαμπάση). 366 (Ἰωακεῖμ). Καὶ μικρὸν κατωτέρω ἕτερα Χερουβικά (Σαλαμπάση).

2) Κοινωνικά εἰς τοὺς Λαυριωτικούς Ε 128 (ἕν). Ε 130 φ. 269 (ἕν). Θ 154 (ἦχος βαρὺς). Κ 150. Κ 168. (Βιζύης) Λ 151 (Βιζύης). καὶ τοὺς Ξηροποταμινούς 317 (Βιζύης) 370 (Ἰωακεῖμ ἀρχιερέως).

Ἐν τῷ Β' καταλόγῳ τῶν μουσικῶν τῆς Θρακῆς (Θρακικά Δ, 371) καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Πίτρα φέρεται μεταξὺ τῶν μουσικῶν καὶ ὁ Βιζύης Ἰωάννης, ὅστις εἶναι ἀνύπαρκτος. Ἐκ παραναγνώσεως τοῦ Ἰωακεῖμ προῆλθεν ὁ Ἰωάννης Βιζύης ἢ ἴσως τοῦτο ἦτο τὸ λαϊκὸν αὐτοῦ ὄνομα ὡς Ἰωάννης δὲ Βιζύης ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῷ Ξηροποταμινῷ κώδ. 309, εἰς ὃν ἀποδίδεται ἐν Κοινωνικὸν ἐκ τῶν γνωστῶν τοῦ Βιζύης Ἰωακεῖμ.

22.

Ἰωάννης πρωτοψάλτης Ραιδεστοῦ.

Ἄγνωστος καὶ οὗτος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θρακῆς. Κατὰ τὸν Βατοπεδινὸν κώδικα 1427 ὁ πρωτοψάλτης οὗτος Ραιδεστοῦ ἦν ἀνεπιὸς μὲν τοῦ Ἡρακλείου Γερασίμου (1726-1760· Θρακικά Ε'), μαθητὴς δὲ Ἰωάννου πρωτοψάλτου (τῆς Μ. Ἐκκλησίας). Γνωρίζομεν δὲ ἀσφαλῶς ὅτι ὁ πρωτοψάλτης Ἰωάννης (ὁ Τραπεζούντιος) ἤκμασε περὶ τὰ μέσα τοῦ 18^{ου} αἰῶνος¹, καὶ ὅτι ἐδίδαξε πολλοὺς μαθητὰς τὴν ἱερὰν τέχνην. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὑπῆρξε καὶ ὁ ἐκ Σηλυβρίας Ἀλέξιος, ὅστις ἐν τέλει τοῦ Λαυριωτικοῦ κώδ. Ε 134 σημειοῖ τὰ ἑξῆς: «Καὶ τότε σὺν τοῖς ἄλλοις κάμου Ἀλεξίου τοῦ ἐκ Σηλυβρίας ὅπερ ὠνυσάμην ἐκ τοῦ ἄνωθεν γεγραφότος

¹ Τῷ 1721 ἦτο ἔτι Λαμπαδάριος καὶ ἔγραψε τὸν κώδ. Μ 93 τῆς Λαύρας (ἴδε κατάλ. Λαύρας σ. 319).

(Ἱεροδιακόνου Γρηγορίου) γρόσα δύο καὶ δέκα. Ἦρξασα σὺν Θεῷ νὰ διαβάζω τὸ παρὸν Στιχηράριον παραδόσει τοῦ μουσικολογιωτάτου κυρίτζη Γιαννάκη τοῦ καὶ πρωτοψάλτου τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αψνθ' (1759) ἐν μηνὶ μαρτίου ια' καὶ δέομαι τοῦ ἀγίου Θεοῦ ἵνα εὐδοκῆσῃ τοῦ τελειῶσαι αὐτὸ ἐν τάχει καὶ προκόπτων καὶ εἰς ἀνώτερα, δι' εὐχῶν τῆς παναχράντου αὐτοῦ μητρός, τῶν ἀγίων καὶ θεοκηρύκων καὶ πνευματοφόρων ἀποστόλων· εἶθε· γένοιτο· Ἀλέξιος».

Τοῦ πρωτοψάλτου Ραιδεστοῦ φέρονται Πασαπνοῦρια ἐν τῷ Βατοπεδινῷ κώδικι 1399 (Ἰωάννου πρωτοψάλτου Ραιδεστοῦ, μαθητοῦ Ἰωάννου πρωτοψάλτου).

23.

Ἰωάννης ὁ ἐξ Ἀγχιάλου.

Ἐν τῷ Α' καταλόγῳ τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης (Παράρτημα Γ' τόμου Θρακικῶν σ. 224) ὁ ἐξ Ἀγχιάλου Ἰωάννης καλεῖται Χρυσοβέργης ἐκ συγχύσεως πρὸς ἕτερον συνώνυμον. Ὁ Χρυσοβέργης Ἰωάννης κατήγετο ἐξ Ἰωαννίνων καὶ ἦν ἀνεψιὸς καὶ μαθητὴς τοῦ καθηγητοῦ Ἀναστασίου Χρυσοβέργη τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων ἱερομονάχου. Ἀμφότεροι θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἦσαν δοκιμώτατοι μουσικοί, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα σφίζονται εἰς πολλοὺς κώδικας καὶ σημειῶ προχείρως τοὺς Λαυριωτικὸς Θ 154 (Κοινωνικά «Ἀναστασίου ἱερομονάχου καὶ καθηγητοῦ Χρυσοβέργη» καὶ «Ἰωάννου τοῦ Χρυσοβέργη, ἀνεψιοῦ καὶ μαθητοῦ τοῦ ἄνωθεν Ἀναστασίου»)· Κ 188 (Κοινωνικά «Ἰωάννου Χρυσοβέργη ἐξ Ἰωαννίνων»). Κ 172 («Ἰωάννου Χρυσοβέργη ἐξ Ἰωαννίνων»)· καὶ τοὺς Ξηροποταμινοὺς 277 καὶ 334 («Ἰωάννου Χρυσοβέργη»)· ἐκ τῶν ἀνωτέρω σαφῶς καταφαίνεται ὅτι ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Χρυσοβέργης οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν ἢ συγγένειαν μὲ τὸν ἐξ Ἀγχιάλου Ἰωάννην, τοῦ ὁποίου ἐν μάθημα κατὰ τὴν 15 Αὐγούστου φέρεται ἐν τῷ Λαυριωτικῷ κώδ. Ε 155 «Τῆ ἀθανάτῳ σου Κοιμήσει» (Ἰωάννου τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου).

24.

Κωνσταντῖνος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου.

Περὶ τοῦ διασήμου τούτου μουσικοδιδασκάλου οὐδεὶς γίνεται λόγος ἀλλ' οὐδὲ μνεῖα ἐν τῷ Α' καταλόγῳ τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης. Ἐν τῷ Β' τοῦ Δ' τόμου τῶν Θρακικῶν ἀπλῶς ἀναγράφεται καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Pitra καὶ Thibaut· ὡς χρόνος δὲ τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ ὀρίζεται ὁ 18^{ος} αἰὼν. Ἀλλὰ τὰ ἔργα τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου Κωνσταντίνου εὐρίσκονται εἰς κώδικας χρονολογούμενους ἕνα αἰῶνα ὀλόκληρον πρὸ τοῦ ὀριζομένου ἄνωθεν· ὁ Λαυριωτικὸς κώδ. I147 χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1682· ὁ Ε9 τῆς αὐτῆς Λαύρας ἀπὸ τοῦ 1666 καὶ ὁ Ε6 τῆς Λαύρας ἀπὸ τοῦ 1620· καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι περιέχουσιν ἔργα τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου Κωνσταντίνου· ἤμασεν ἄρα πολὺ ἐνωρίτερον τοῦ

18^{ου} αιώνας, κατά πάσαν δὲ πιθανότητα περὶ τὰ μέσα ἢ τὸ τέλος τοῦ 15^{ου} αἰῶνος. Εἶς τινες κώδικας, ὡς εἰς τὸν Λαυριωτικὸν K 165 διὰ τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ τάλαντον καὶ τὴν μεγάλην ἐπίδοσιν εἰς τὴν τέχνην ὀνομάζεται νέος Κουκουζέλης καὶ ζωγράφος. Περὶ τοῦ τελευταίου τούτου χαρίσματος οὐδεμίαν ἔχομεν ἀλλαχόθεν πληροφορίαν. Ταύτην καθιστᾷ ἡμῖν γνωστὴν ὁ Σιμωνοπεριίτης μοναχὸς Νεκτάριος ὁ Σερεμέτης, ὅστις ἀντέγραψε τὸν ὑπ' ἀριθ. K 165 τῆς Λαύρας κώδικα περιέχοντα ἔργα τοῦ ἔξ Ἀγγιᾶλου Κωνσταντίνου ἔχοντα τὸν ἑξῆς τίτλον: «Βιβλίον πάνυ θαυμαστὸν καὶ ἀξιάραστον εἰς ἐκείνους ὁποῦ μετέρχονται τὴν μουσικὴν ἐπιστήμην μὲν μάλον πόθον, συνθεμένον παρὰ τοῦ μουσικωτάτου κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ ἔξ Ἀγγιᾶλου τοῦ νέου Κουκουζέλη καὶ ζωγράφου... εἶναι δὲ τὰ πάντα συνθεμένα ὡσάν εἰς σχῆμα ὀλοκλήρου μαθήματος... ἀπὸ τε τῆς λεγομένης Παπαδικῆς, τοῦ Μαθηματαρίου καὶ Κρατηματαρίου... ἔρωσθε· Νεκτάριος Σερεμέτης, ἔξ οὗ καὶ ἠυξήθη μικρόν».

Τὰ ποιήματα τοῦ Κωνσταντίνου διεδόθησαν πανταχοῦ ἰδίᾳ δὲ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, ἔνθα ἐθεραπεύετο μετὰ ἱεροῦ ζήλου ἡ ὄραία τέχνη. Οἱ κώδικες τῶν ἱερῶν μονῶν κοσμοῦνται ὑπὸ τῶν θεσπεσίων μελουρηγημάτων τοῦ ἐμπνευσμένου διδασκάλου, ἔξ ὧν παραθέτομέν τινα ὅσα οἱ κώδικες τῆς Λαύρας καὶ τοῦ Ξηροποτάμου περικλείουσιν.

1) Κρατήματα E6 Λαύρ. (Κώστα τοῦ ἔξ Ἀγγιᾶλου). E9 Λαύρ. (κρατήματα ἔξ). E32 Λαύρ. (δύο). E36 Λαύρ. (ἔν. τοῦ Ἀγγιᾶλου). E32 Λαύρ. (δύο). I147 Λαύρ. (Κωνσταντίνου Ἀ[γ]χιλινοῦ). K. 137 Λαύρ. K165 Λαύρ. 1416 Βατοπεδίου.

2) Χερουβικὰ E6 Λαύρ. E14 Λαύρ. E25 Λαύρ. E30 Λαύρ. E32 Λαύρ. E128 Λαύρ. (τρία). E132 (δύο). Θ 162 Λαύρ. 271 Ξηροποτάμου. 307. 309. 317. 320. Ξηροπ.

3) Κοινωνικὰ E38 Λαύρ. E128 Λαύρ. Θ 154 Λαύρ. M22 φ. 43 Λαυρ. (Κωστή).

4) Μαθήματα Θεοτοκία εἰς τοὺς Ξηροποταμινοὺς κώδ. 291. 307 καὶ 309.

5) Ἀσματικὸν K156 Λαύρ. 309 Ξηροποτ. — «Τὸν σταυρόν σου προσκυνοῦμεν» 309 Ξηροποτάμου.

6) Μαθήματα ἐκ τοῦ Στιχηραρίου E38 Λαύρ. (15 Αὐγούστου «Τὴν πάνσεπτόν σου κοίμησιν» καὶ ἕτερον «Αἱ γενεαὶ πάσαι»). E155 Λαύρ. E128 Λαύρ. «Ἐσεύθησαν λαοί,» — 317 καὶ 320 Ξηροποτ. (Στιχηρὰ ἰδιόμελα τοῦ ἐνιαυτοῦ). 1473 Βατοπεδίου. — Μᾶθημα καλούμενον Περσικὸν E55 Λαύρ. (τοῦ ἔξ Ἀγγιᾶλου).

7) Πολυέλεοι E128 Λαύρ. 307, 309 καὶ 317 Ξηροποτάμου.

8) Ἡ τιμιωτέρα μετὰ στίχων καλοφωνικῶν E128 Λαύρ. E130 Λαύρ. (ὀκτάηχος) Θ 153 φ. 378 Λαύρ. Θ 168 Λαύρ. (ὀκτάηχος μετὰ κρατήματος).

Θ 197 Λαύρ. (μετὰ στίχων) I 184 Λαύρ. (ὀκτιάχος καὶ δίχορος). K 146 Λαύρ. K 188 (ὀκτιάχος). 307, 309, 320, 323 καὶ 341 Ξηροποτάμου.

9) Δοξολογίαι 323 Ξηροποτάμου.

10) Στίχοι καλοφωνικοὶ E 128 Λαύρ.

11) Θεοτοκία καλοφωνικὰ E 128 Λαύρ. (ἦχος δ').

Εἰς πολλοὺς κώδικας, ὡς εἰς τοὺς Λαυριωτικοὺς E 6. E 14. E 25. E 36. E 38. E 49 τινὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐπιγράφονται ἀπλῶς «τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου» ἄνευ τοῦ ὀνόματος, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστοῦ.

25.

Μελχισεδὲκ ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου.

Ἐν τῷ Β' καταλόγῳ τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης (Θρακικὰ Δ, 371) ἡ ἀκμὴ τοῦ Μελχισεδὲκ ὀρίζεται ἐσφαλμένως κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σάρδεων Γερμανὸς εἰς τοὺς ἐπισκοπικοὺς καταλόγους τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Θράκης (Θρακικὰ ς', 118) ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κωδίκων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὴν ἀρχιερατείαν τοῦ Μελχισεδὲκ παρατείνει μέχρι Μαΐου τοῦ 1628· μετὰ δὲ τὸν Μελχισεδὲκ ἀπαριθμεῖ τὸν Θεοφάνην καθαιρεθέντα τῷ 1637. Ἄλλ' ὁ Μελχισεδὲκ ὑπογράφεται εἰς πατριαρχικὸν Γράμμα Κυρίλλου τοῦ Β' ἀπολυθὲν κατὰ τὸ 1639 πρὸς τὸν Πρῶτον τοῦ Ἀγίου¹ Ὄρους ὡς ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ¹. Ἐκ τούτου δῆλον γίνεται ὅτι παραιτηθεὶς ἢ παυθεὶς ἀντεκατεστάθη διὰ τοῦ Θεοφάνους, μετὰ δὲ τὴν τούτου καθάραισιν (τῷ 1637) ἐπανεκτήσε πάλιν τὴν ἐπισκοπὴν Ραιδεστοῦ καὶ ὡς τοιοῦτος ἐν ἐνεργείᾳ ὑπογράφεται εἰς τὸ μνησθὲν γράμμα τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου. Πότε ἀπέθανεν ἀγνωστοῦμεν.

Τοῦ Μελχισεδὲκ σφύζονται εἰς τοὺς κώδικας τῆς Λαύρας καὶ τοῦ Ξηροποτάμου τὰ ἀκόλουθα ἔργα.

1) Δοξολογίαι εἰς τοὺς Λαυριωτικοὺς E 13 (Μελχισεδὲκ Ραιδεστοῦ). E 25 (Μελχ. ἐπισκόπου). E 32. E 52 (Μελχισεδὲκ). E 57. E 127. E. 128. E 130. Θ 153 (Μελχ. ἐπισκόπου). I 184 (Μελχ. ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ). K 156 (Μελχ. ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου). K 168. K 188.

2) Κρατηματα εἰς τοὺς Λαυριωτικοὺς E 32 (Μελχ. Ραιδεστοῦ). E 49. K 172 (Μελχισεδὲκ). καὶ εἰς τοὺς Ξηροποταμινοὺς 266. 267. 272. 307. 309. 312. 313. 317. 323. 328. 388. 389.

Εἰς τὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Θ 154 φέρονται Κοινωνικὰ ἐπ' ὀνόματι Μελχισεδὲκ ἱεροδιακόνου, ἀλλὰ ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὸν Ἐσφιγμέντιν διάκονον, τὸν μαθητὴν Θεοδούλου τοῦ Αἰνίτου καὶ Νικολάου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, ὡς αὐτὸς ὁ Μελχισεδὲκ σημειοῖ ἐν φ. 254 τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντος τῷ 1739 Λαυριωτικοῦ κώδικος K 188.

¹ Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ Ἁθῶ Ἑλληνικὰ Γ, 53.

26.

Νικόλαος Ἀδριανουπολίτης.

Ἄγνωστος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θρακῆς καὶ τὸν Γ. Παπαδόπουλον ἤκμασε κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα καὶ ἐγένετο διδασκαλος τοῦ Ἐσφιγμενίτου Μελχισεδέκ, ὡς ἀνωτέρω ἐσημειώθη.

Ὁ Μελχισεδέκ οὗτος περιέλαβεν εἰς τὸν αὐτόγραφον αὐτοῦ μουσικὸν κώδικα, τὸν Λαυριωτικὸν Κ 188, καὶ Κοινωνικὰ (τῆς ἐβδομάδος) τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Νικολάου. Ἄλλα Κοινωνικὰ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν καὶ τὴν Μεσοπεντηκοστὴν κεῖνται εἰς τὸν Λαυριωτικὸν Ε 128 ἐπιγραφόμενα «Νικολάου» ἔργα αὐτοῦ περικλείει καὶ ὁ Βατοπεδινὸς κῶδ. 1427.

27.

Παγκράτιος ἱερομόναχος Ραιδεστηνός.

Διάσημος Ἁγιορεΐτης μουσικοδιδάσκαλος ἱερομόναχος καὶ δομέστικος τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων ἤκμασε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατὰ τὸν 17^{ον} ἢ 18^{ον} αἰῶνα. Τοῦ Παγκρατίου τὰ ποιήματα φέρονται εἰς πολλοὺς Ἁγιορειτικούς κώδικας μὲ παραλλάσσοντας τίτλους· καλεῖται εἷς τινες Ραιδεστηνός, εἰς ἄλλους μοναχὸς Ἰβηρίτης, ἱερομόναχος Ἰβηρίτης, καὶ εἰς ἄλλους δομέστικος τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων· τὸν λαμπρὸν τοῦτον διδάσκαλον ἀγνοοῦσιν οἱ συντάκται τῶν καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θρακῆς, ὅστις ἐμελοποίησε τὰ ἑξῆς:

1) Στιχηρὰ τοῦ Μηνολογίου Ε 155 Λαύρ. (15 Δεκεμ. «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ»). Κ 173 Λαύρ. 1277 Βατοπεδίου.

2) Χερουβικά εἰς τοὺς Λαυριωτικὸς κῶδ. Ε 10. Ε 14. Ε. 25. Ε 30. Ε 36 (Παγκρατίου Ραιδεστηνοῦ). Ε 128 (δύο. Παγκρατίου μοναχοῦ). Ε 132 (δύο). Ι 184 (Παγκρατίου ἱερομονάχου). — «Νῦν αἱ δυνάμεις» Ε 25. Κ 188· καὶ τοὺς Ξηροποταμινούς 307 (Παγ. μοναχοῦ). 309 (Παγ. ἱερομονάχου). 317. 320 (Παγκρατίου).

3) Κοινωνικὰ Θ 154 Λαύρ. (Παγκρατίου)· Ι 184 Λαύρ. καὶ εἰς τοὺς Ξηροποταμινούς 307 (Παγ. μοναχοῦ) 309 (Παγκρατίου). 313 (Παγ. μοναχοῦ).

4) Λειτουργικὰ τῶν προηγιασμένων Θ 162 Λαύρ. καὶ εἰς τοὺς Ξηροποταμ. 307 (Παγ. μοναχοῦ). 309 (Παγ. ἱερομονάχου). 317 (Παγ. μοναχοῦ). 391.

5) Ἀλληλουάριον εἰς τοὺς Λαυριωτ. Ε 128 (Παγ. μοναχοῦ) Ε 132 (Παγκρατίου). Κ 188 (Παγ. ἱερομονάχου) καὶ εἰς τοὺς Ξηροποτ. 307 (Παγ. μοναχοῦ). 309 (Παγ. ἱερομονάχου).

28.

Φωκᾶς Λαμπαδάριος Μειρῶν.

Ἄγνωστος καὶ οὗτος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θρακῆς καὶ εἰς τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Εἰς τὸ ὄνομα «Φωκᾶ Λαμπαδαρίου» σημειοῦνται Μαθήματα Θεοτοκία εἰς τὸν Βατοπεδινὸν κῶδ. 1402 καὶ

τὸν Λαυριωτικὸν Κ 168, ἀλλ' εἶναι ἄδηλον ἂν ταῦτα εἶναι τοῦ Λαμπαδαρίου Μετρῶν ποιήματα ἢ ἄλλου συνωνύμου, τοῦ Δομestίκου Φωκά, τοῦ Λαοσυνάκτου Φωκά, τοῦ ἐκ Κρήτης Φωκά, τοῦ Φιλαδελφείας Φωκά, τοῦ Ἰωάννου Φωκά, δοκίμων πάντων μουσικῶν καὶ εἰς διαφόρους ἀκμασάντων ἐποχάς. Τοῦ Λαμπαδαρίου Μετρῶν Φωκά τὸ ὄνομα φέρει ἐν Ἰδιόμελον κατὰ τὴν 23 Σεπτεμ. «ἐκ βρέφους ἐγένου» ἐν κώδ. Λ 142 Λαύρ. (13' αἰῶνος) οὕτω: «Φωκά Λαμπαδαρίου Μετρῶν». Δὲν γνωρίζω ἂν ὁ μουσοτραφῆς οὗτος Λαμπαδάριος Φωκάς ἔχει σχέσιν τινα μὲ τὸν ἡμώνυμον Σακελλάριον τῆς ἐπισκοπῆς Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου τὸν ἀποθανόντα τῷ 1585. Περὶ τοῦ ἱερέως τούτου Φωκά φέρεται ἐν ἀρχῇ τοῦ Παρισιοῦ κώδ. 258 (Μηναῖον Ἰανουαρίου) τὸ ἐξῆς σημείωμα: «† Ἐτοῦτο τὸ χαρτίον ἔνε τοῦ παπᾶ Δαυὶδ (;) καὶ ἔνε μινέο γενάρης.

† Φωκάς Σακελλάριος Πανίου.

† Ἐκμιθή ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ Φωκάς ἱερέυς

καὶ ἱκονόμος τις ἀγιότητος ἐπισκόπης Ραιδεστοῦ καὶ πάνῃ ἐπὶ ἔτους ζ'γ' (1585) ἰνδ. ιγ ἐν μινῇ Ἰανουαρίῳ ἰς τὰς β' ἡμέρα κυριακὴ ὥρα γ' τῆς ἡμέρας. καὶ ἐτάφη ἐν τῷ νάῳ τοῦ μεγάλου Θεοδώρου ἔνπροστεν τῆς εἰκονὸς αὐτοῦ καὶ εωνία αὐτοῦ ἢ μνήμι».

29.

Χρυσόστομος Λαυριώτης ὁ Μαδύτιος.

Ὁ ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων καὶ λογιωτέρων Ἁγιορειτῶν μοναχῶν τῶν τελευταίων χρόνων Χρυσόστομος ἐγεννήθη ἐν Μαδύτῳ τῷ 1851 καὶ ἐδόλοφονήθη ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τῷ 1908 τῇ 22 Δεκεμβρίου¹. Ὁ Χρυσόστομος ἦτο καὶ ὑμνογράφος καὶ δόκιμος μουσικός· ὡς ὑμνογράφος ἐποίησεν ἀκολουθίαν εἰς τὸν ἅγιον Καισάριον, τῆς ὁποίας ὁ Κανὼν φέρει ἀκροστιχίδα «Καισάριον Χρυσόστομος δίκαιον μέλω» (σφύζεται ἐν κώδ. 83 φ. 78 τῆς Καλύβης Ἰωασαφαίων) καὶ ἑτέραν Ἀκολουθίαν εἰς τὸν ἅγιον Ὁρέστην κατὰ προτροπὴν τοῦ ἀειμνήστου πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' (ἴδ. κατάλογον Καυσοκαλυβίων σελ. 91, 16 σημ. ὑπὸ Εὐλογίου Λαυριώτου).

Ὡς μουσικός δὲ ἐμελοποίησε τὰ ἐξῆς φερόμενα ἐν κώδ. 36 καὶ 93 τῆς Καλύβης Ἰωασαφαίων.

1) Τὰ Δοξαστικά τοῦ Ἑσπερινοῦ, Λιτῆς, Ἀποστίχων καὶ Αἰῶν τοῦ ἁγ. Εὐσταθίου (Σεπτεμ. 20).

2) Τὰ Δοξαστικά τοῦ Ἑσπερινοῦ, Λιτῆς, Ἀποστίχων καὶ Αἰῶν τοῦ ἁγ. Γεωργίου (Ἀπριλ. 23).

3) Τὰ Δοξαστικά τοῦ Ἑσπερινοῦ, Λιτῆς, Ἀποστίχων καὶ Αἰῶν τοῦ ἁγ. Μεθοδίου πατριάρχου Κ/πόλεως (Ἰουν. 14).

4) Δοξαστικὸν εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου (ἤχος πλ. α') «Σὲ τὴν ἄγνως δεξαμένην».

¹ Βιογραφικὰς σημειώσεις περὶ τοῦ Χρυσοστόμου ἴδ. ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ ἐτ. ΚΘ σ. 542-543. καὶ Χριστοφόρου Κτενᾶ, Ἡ σύγχρονος Ἀθωνιάς Σχολὴ καὶ οἱ ἐν αὐτῇ διδάξαντες ἀπὸ τοῦ 1845-1916 Ἀθῆναι 1930 σ. 60-65.

5) Δοξαστικὸν τοῦ ὁσίου Ἰωάσαφ τοῦ ἰσαποστόλου (Αὐγ. 26).

6) Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ, Λιτῆς, Ἀποστίχων καὶ Αἰνῶν τοῦ ἁγ. Καισαρίου.

7) Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ἁγ. Τριάδος.

8) Δύο Τροπάρια Ἑσπερινοῦ εἰς ἦχον πλ. δ'.

9) Τὸ «Κατευθυνθήτω» τῆς προηγιασμένης.

10) Τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς».

11) Τὸ Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῶν Βαῶν.

12) Δοξαστικά Μαξίμου τοῦ Καυσοκαλύβη. Περί τῶν λοιπῶν ἔργων τοῦ Χρυσοστόμου γίνεται λόγος εἰς τὸ ἀνέκδοτον ἔργον μου. «Περί ποιητῶν καὶ Μελωδῶν τῆς Ἐκκλησίας».

* *

Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης ὅσα ἐκ τῶν προχείρων σημειώσεων ἡμῶν ἠδυνήθημεν ὡς συμπληρωτικὰ καὶ ἐπιανορθωτικὰ τῶν δύο καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης νὰ συνεισφέρωμεν. Ἡ συστηματικὴ ἔρευνα τῶν μουσικῶν κωδίκων, καὶ ἰδίως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, θὰ φέρῃ εἰς φῶς καὶ ἄλλους ἀγνοουμένους τῆς Θράκης μουσικοὺς καὶ θὰ πλουτίσῃ σημαντικῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν ποιημάτων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν. Χιλιάδες μουσικῶν κωδίκων ἐγκατεσπαρμένοι εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως παραμένουσιν ἀνεξερεύνητοι καὶ ἄθικτοι. Ἡμεῖς δὲ οἱ κληρονόμοι τοῦ πνευματικοῦ τούτου πλοῦτου τῆς προγονικῆς μεγαλοφυΐας καθήκον ἔχομεν νὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν ζωὴν τοὺς μεγάλους τῆς τέχνης ἱεροφάντας καὶ πατέρας ἡμῶν τοὺς κειμένους νεκρούς, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦ αὐλοῦ καὶ τῆς λύρας ἐφαιδρυναν τὸ ἐθνικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν στερέωμα. Οἱ μεγάλοι νεκροὶ ἐπικαλοῦνται ἀπὸ τοῦ τάφου τοὺς ζῶντας· ὁ αὐλὸς καὶ ἡ λύρα ἐθρυμματίσθησαν, ἀλλ' ἡ φωνὴ τῶν παραμένει γραπτὴ εἰς τοὺς τάφους τῶν περγαμηνῶν· θὰ τὴν ἀκούσωμεν ὅταν ἀνοίξωμεν τὰ μνήματα.

Ἐχω ἀκόμη μίαν παρατήρησιν νὰ κάμω εἰς τὸν κ. Ἄντ. Σταμούλην καὶ θὰ καταπαύσω. Ὁ ἀναγραφόμενος ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ (Θρακικὰ Δ, 371) «Γεώργιος Μρουκί Ἀλιάτης, ἱερομόναχος Σηλυβρίας 16^{ος} αἰῶν» εἶναι ὁ γνωστὸς ποιητῆς Γρηγόριος ἱερομόναχος ἐκ Σηλυβρίας (ἴδ. ἔμπροσθεν ἀριθ. 10) ὁ ὁποῖος συγγέεται μὲ τὸν δμώνυμον πρωτοψάλτην τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας¹ ἐπὶ τῆς ἀλώσεως Γρηγόριον ἱερομόναχον Μπούνην τὸν Ἀλυά-

¹ Εἶναι ὁ τελευταῖος πρωτοψάλτης, ὅστις ἔφερε τὸν τίτλον «πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας»· ὁ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀλυάτου Μανουὴλ Χρυσάφην διαδεχθεὶς Ἀλέξιος τιτλοφορεῖται «Πρωτοψάλτης τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως» ὡς ἀναγινώσκωμεν εἰς ἰδιόγραφον αὐτοῦ κώδ. τὸν ὑπ' ἀριθ. 1085 Βατοπεδίου ἔνθα ἐν σ. 108 γράφει «Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ πόνος Ἀλεξίου πρωτοψάλτου καὶ νομοφύλακος καὶ εὐλογημένου ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ τοῦ ἔτους 1483» ἰνδ. β.

την. Εἰς τὰ μουσικά ἔργα τοῦ ἐκ Σηλυβρίας Γρηγορίου οὐδέποτε φέρεται τὸ ἐπίθετον Μπούνης Ἀλυάτης, καὶ ὁ Ἀλυάτης Μπούνης οὐδέποτε συνοδεύεται μὲ τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα «ἐκ Σηλυβρίας»· εἰς ἰδιόγραφον αὐτοῦ σημεῖωμα κείμενον ἐν τέλει τοῦ Λαυριωτικοῦ κώδ. I 71 ἐπιγράφεται μοναχὸς Γρηγόριος Ἀλυάτης οὕτω· «ἐτελειώθη τὸ παρὸν Εὐχολόγιον σὺν Θεῷ παρ' ἐμοῦ Γρηγορίου μοναχοῦ μὲν τῷ σχήματι τὸ πίκλην δὲ Ἀλιάτη λεγομένῳ διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου κυροῦ Μελετίου τοῦ ἀπὸ τὴν Κερασέαν¹. Εὐχέσθε οὖν ὅσοι μέλλετε ἐντυγχάνειν τοῦτο καὶ δότε συγγνώμην τοῖς σφάλμασιν ὡς ἀγροίκῳ πάνυ γε· ἐγράφη οὖν ἐν μηνὶ ἀπριλίῳ ἰνδ. ιγ, τοῦ ἔςϞμγ» (1435). Εἰς τὰ ἐν τοῖς κώδιξιν ἔργα τιλοφορεῖται Μπούνης Ἀλυάτης (ἢ Ἀλιάτης). Κατὰ ταῦτα ὁ Ἀλυάτης Γρηγόριος (οὐχὶ Γεώργιος) εἶναι μεταγενέστερος τοῦ ἐκ Σηλυβρίας ὁμωνύμου ἱερομονάχου καὶ ὄλως διάφορον πρόσωπον. Πιθανὸν ὡς λαϊκὸς ὁ ἐκ Σηλυβρίας Γρηγόριος νὰ ἔφερε τὸ ὄνομα Γεώργιος, ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον Μπούνης Ἀλυάτης ποτέ², τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν συνώνυμον αὐτοῦ Γρηγόριον, πρωτοψάλτην τῆς Μ. ἐκκλησίας καὶ θεῖον καὶ διδάσκαλον Μανουὴλ τοῦ Χρυσάφη, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λαυριωτικοῦ κώδικος K 173.

Περὶ δὲ τῆς εἰκασίας τοῦ κ. Σταμούλη ὅτι οἱ τρεῖς μουσικοδιδάσκαλοι Πλαγιῶται, Γεώργιος, Γρηγόριος καὶ Μανουὴλ κατήγοντο ἀπὸ τὰ Πλάγια (χωρίον παρὰ τὸν μεγάλον Τσεκμετζέν) σημειῶ ὅτι τὸ ἐπίθετον αὐτῶν διαφόρως φέρεται εἰς τοὺς κώδικας. Εἰς τοὺς Λαυριωτικοὺς E 128 καὶ I 184 ὡς καὶ εἰς τοὺς Ξηροποταμινοὺς 273, 307 καὶ 309 ὁ Γεώργιος λέγεται «Πλαγιώτης»· εἰς δύο ἄλλους τῆς Λαύρας τὸν Δ 164 καὶ Δ 166 (ιε' αἰῶνος) ὁ Μανουὴλ καλεῖται «Πλαγίτης»· εἰς δὲ τὸν Λαυριωτικὸν I 185 «Μανουὴλ Πλαγιῶτης πρωτοψάλτης Θεσσαλονίκης»· τὸ Πλαγιῶτης καὶ Πλαγίτης πιθανολογοῦσι τὴν ἔξενεχθεῖσαν γνώμην περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῶν. Ἄλλ' ἔχομεν καὶ ἕτερον Πλαγίτην Ἰωάννην καλούμενον· οὗτος εἰς τὸν ἀρχαῖον μεμβράνινον Λαυριωτικὸν κώδ. Γ 86 φ. 53⁶ (ιδ' αἰῶνος) φέρεται οὐχὶ ὡς μουσικός, ἀλλ' ὡς ποιητὴς ἀνεκδότου Ἰδιομέλου εἰς Γρηγόριον τὸν Δεκαπολίτην (20 Νοεμ.) «Τὸν τοῦ Κυρίου ζυγὸν ἐκ βρέφους ἐπαυχένιον θέμενος» τὸ ὁποῖον φέρει ἐπιγραφὴν «ποίημα κῦρ Ἰωάννου τοῦ Πλαγίτου, μέλος δὲ κυρίου Δανιὴλ τοῦ Ἀχράδη»· ὁ Πλαγίτης δὲ οὗτος Ἰωάννης εἶναι ἀρχαιότερος τῶν

¹ Ὁ Μελέτιος οὗτος εἶναι ὁ Λαυριώτης ἱατρός διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τοῦ ὁποῖου ἐγράφη τῷ 1425 καὶ ὁ Λαυριωτικὸς κώδ. Ω 72 ὁ περιέχων τὰ ἔργα τοῦ ἱατροῦ Γαληνοῦ. Ἰδ. κατάλογ. Λαύρας σ. 342. Οὐδόλως ἀπίθανον καὶ ὁ Ἀλιάτης νὰ ἦτο μοναχὸς τῆς Λαύρας καὶ μαθητὴς τοῦ Κουκουζέλη, διότι ὁ Κουκουζέλης ἀκμάζει κατὰ τὸν ιε' αἰῶνα ὡς θὰ εἴπωμεν ἄλλαχού καὶ οὐχὶ τὸν ια', ὡς μέχρι τοῦδε νομίζεται.

² Εἰς τινὰς κώδικας, ὡς εἰς τὸν Ξηροποταμινὸν 265, καλεῖται Γρηγόριος Ριμπούνης Ἀλυάτης, εἰς δὲ τοὺς Ξηροποτ. 309 καὶ 313 Γρηγόριος Χαμπούνης· εἰς πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς — καὶ εἶναι πολλοὶ οἱ περιέχοντες τὰ ἔργα αὐτοῦ — καλεῖται Μπούνης Ἀλυάτης.

ἀνωτέρω καὶ ἡ γραφὴ Πλαγίτης ἀρχαιότερα τῆς γραφῆς Πλαγιώτης καὶ Πλαγιάτης. διότι ὁ μουσικὸς Ἀρχάδης ὁ μελοποιήσας τὸ ἀνωτέρω εἰς τὸν Δεκαπολίτην ποίημα τοῦ Ἰωάννου Πλαγίτου ἐμελοποίησε καὶ ἕτερον ποίημα¹ (εἰς τὸν αὐτὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Γ86 κείμενον) εἰς τιμὴν τοῦ ὁσίου Φωτίου κτίτορος τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ μονῆς τοῦ Ἀκαπνίου συνταχθὲν ὑπὸ Δημητρου Βεάσκου μεγάλου Οἰκονόμου τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης· ἐπειδὴ δὲ ἀσφαλῶς γνωρίζομεν ὅτι ὁ Βεάσκος ζῆ κατὰ τὸν ιγ' αἰῶνα ἀλληλογραφῶν μετὰ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου², ἔπεται ὅτι ὁ Ἰωάννης Πλαγίτης καὶ ὁ Ἀρχάδης Δανιὴλ ἦσαν σύγχρονοι³, φρονῶ δὲ ὅτι ἦσαν καὶ συμπολίται, δηλαδὴ Θεσσαλονικεῖς, διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Δεκαπολίτης Γρηγόριος, εἰς τιμὴν τοῦ ὁσίου ὁ Ἰωάννης Πλαγίτης συνέταξεν τὸ ἐν λόγῳ Ἰδιόμελον ἔζησεν ἱκανὸν χρόνον ἐν Θεσσαλονίκῃ μονάζων μετὰ Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου (κατὰ τὸν 9^{ον} αἰῶνα) ἐν τῇ μονῇ τῶν Λατόμων ἐν ἣ καὶ πανηγυρικώτερον ἐτελεῖτο ἡ μνήμη αὐτοῦ· τίς ἄλλος εἶχε λόγον νὰ τιμήσῃ ἐμφαντικώτερον τὸν Δεκαπολίτην Γρηγόριον, εἰ μὴ Θεσσαλονικεὺς τις λόγιος; καὶ ὅπως ὁ Θεσσαλονικεὺς Δημήτριος Βεάσκος ἐτίμησε διὰ ποιήματος τὴν μνήμην τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς μονῆς τοῦ Ἀκαπνίου Φωτίου, ὅπως τόσοι ἄλλοι Θεσσαλονικεῖς ἐτίμησαν τοὺς ἐν ἀγιότητι βίου διαπρέψαντας ἐν τῇ πόλει τῶν ὁσίου καὶ ἀγίου, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Ἰωάννης Πλαγίτης ἐτίμησε δι' ἄρμодиου ποιήματος τὸν Δεκαπολίτην Γρηγόριον λαβὼν συνεργὸν καὶ τὸν σύγχρονον αὐτοῦ καὶ μουσικὸν διάσημον Δανιὴλ τὸν Ἀρχάδην, ψάλτην ἕως τῆς μονῆς τῶν Λατόμων, ἢ ἄλλου τινὸς ναοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Εἰς ἄλλως τε ἀπὸ τοὺς Πλαγίτας ἢ Πλαγιάτας, ὁ Μανουήλ, ἦτο, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, πρωτοψάλτης Θεσσαλονίκης· ὁ δὲ Πλαγιάτης Γρηγόριος ἐμελοποίησεν Ἰδιόμελον εἰς τὴν ἀγ. Ἀναστασίαν τὴν Φαρμακολύτριαν κείμενον ἐν τῷ Λαυριωτικῷ Ε58 «Τῆς ζωηφόρου ἀναστάσεως»· γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ μονὴ τῆς ἀγίας Ἀναστασίας δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ τοιαύτη σχέσις ἢ ἄμεσος καὶ ἔμμεσος τῶν Πλαγιτῶν μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης δικαιολογεῖ πῶς τὴν ἐμὴν εἰκασίαν, ἢ ὁποία βεβαίως χρῆζει ἀσφαλεστέρας μαρτυρίας καὶ ἐπιβεβαιώσεως.

Παρίσιοι κατὰ Ἀπρίλιον 1936.

† Ο ΠΡ. ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

¹ Ἐδημοσιεύθη ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» ζ, 315 ὑπὸ Σπυρ. Λαυριώτου.

² Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ἐπιστολαὶ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου σ. ιδ' - ιε'.

³ Περὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ Ἀρχάδη ἔχομεν ἀσφαλεστάτην πληροφορίαν ἐξ ἰδιογράφου αὐτοῦ κώδ. τοῦ Βατοπεδινοῦ 1486 γραφέντος τῷ 1291 κατὰ τὸ ἐν φ. 299 σημεῖωμα: «ἐτελειώθη τὸ παρὸν Στιχηθάριον διὰ χειρὸς ἐμοῦ Δανιὴλ ἀμσρτωλοῦ τάχα καὶ ἱερομονάχου τοῦ Ἀρχάδου καὶ οἱ ψάλλοντες εὔχεσθε. . μηνὶ δεκεμβρίῳ ιγ' ἰνδ. ιβ' (;) ἔτει ,ζω (1291) ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀνδρονίκου. . καὶ αὐτοκρατορευόντος Ρωμαίων Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου».